

O ka kenya letsoho jwang ho tshehetsa thuto ya
Setjhaba ya Boleng

**TATAISO BAKENG SA DIBOPEHO TSA
LETSHOLO LA HO ITHUTA LE HO RUTA KA
BOLENG (QLTC)**

Ho etsa hore letsholo lena la QLTC e be nnete

ensuring quality learning and teaching for all

Sesotho

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

DIKAHARE

1.	Mantswe a ketapele ho tswa ho Letona la Thuto ya Motheo	3
2.	Molaetsa ho tswa Komiting ya Tsamaiso ya Letsholo la QLTC	5
3.	<i>Khoutu ya Boitshwaro bakeng sa Thuto ya Boleng</i>	6
4.	Dikano ka bohole ba nang le seabo se ka sehloohong Thutong	6
5.	Letsholo la Ho Ithuta le Ho Ruta ka Boleng	9
	(i) Hobaneng re lokela ho sebedisanammoho	
	(ii) Sepheo sa QLTC	9
	(iii) Metheoya bohlokwa ya QLTC metheo ya bohlokwa	10
	(iv) Lewala QLTC Sepheo	10
	(v) QLTC Boleng	10
	(vi) Dintlha tse laolang sepheo sa lewa le morero wa tshebetso wa QLTC.	11
	(vii) Lewa la ho kenya tshebetsong dintlha tse ka sehloohong tse ka fihlellwang ka katileho	12
	(viii) Matshwao a lewa ho kala katileho ya Mananeo	13
6.	Na re ka fihlella sepheo sa rona jwang: Ho theha Dibopeho tsa QLTC	14
	(i) Sebopeho sa QLTC.	15
	(ii) Mesebetsi le boikarabelo ba Dibopeho tsa QLTC:	16
	• Boemong ba Naha; Komiti ya Tsamaiso ya QLTC	16
	• Sehlopha sa Kgokahano sa Naha sa QLTC	16
	• Dikomiti tsa Tsamaiso tsa Porovense tsa QLTC	17
	• Dikomiti tsa Foramo ya Setereke la QLTC/le dikomiti tsa Sedika	18
	• Dikomiti tsa Boemedi ba Lekgotla la Sekolo (SGB) tsa QLTC	19
7.	Na re ka fihlella sepheo sa rona jwang: Ho utlwisia dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ha ho fihlwa ho tsona	20
8.	Na re ka fihlella sepheo sa rona jwang: Ho beha leihlo le ho raporota mehatong yohle ya Dibopeho tsa QLTC	26
	(i) Ho beha leihlo le ho raporota ka QLTC ha ho ntshetswa pele Dithlahlobo tsa Naha tsa Selemo le selemo hammoho le dipheto tsa NSC diphetho	27
	(ii) Ho beha leihlo le ho raporota ka maemo a malalaolaotswe Dikolong	28
	• Bohatong ba porovense	30
	• Bohatong ba setereke	31
	• Bohatong ba sekolo	33
	(iii) Na komiti ya sekolo QLTC SGB ya sekolo e ka lekola le ho raporota diphephetso jwang?	36
	(iv) Dipehelo tsa ho Raporota	38
9.	Na re ka fihlella sepheo sa rona jwang: Phatlalatso le ho Kopanya Setjhaba	40
	(i) Ho kopanya setjhaba mehatong ya naha le ya porovense	41
	(ii) Mehlala ya mekgwa eo Diforam tsa Setereke kapa Sedika di ka e sebedisang ho kopanya setjhaba Seterekeng	44
	(iii) Mehlala ya ditsela tseo komiti ya sekolo ya QLTC SGB e ka kopanyang batswadi le setjhaba ho tshehetsa ho ithuta le ho ruta ka teng	45
	(iv) Na batswadi ba etsang ho thusa ho fihlella ho ithuta ho nang le boleng	47
	(v) Na sekolo se ka tshehetsa setjhaba jwang?	47
	(vi) Na batswadi ba ka kenya letsoho jwang thutong ya bana ba bona.	49
10.	Na re ka fihlella sepheo a rona jwang: Dibukanatataiso bakeng sa batswadi	50
	• Ho utlwisia Kharikhulamo	45
	• Dihlahlobo tsa Naha tsa Selemo le Selemo	51
	• Ngodisa ngwana wa hao Kgerateng ya R	53
	• Haeba ngwana wa hao a le Dikgerateng tsa 4-6	55
	• Haeba ngwana wa hao a le Dikgerateng tsa R-3	53
	• Dibuka tsa Mosebetsi	55
11.	Sehlomathiso sa A	63
	• Mohlala ya Lenanetaba	64
	• Mohlala wa pampitshana ya ho raporota	65
12.	Dintlha tsa ho buisana le sehlopha sa naha sa QCT le bahokahanyi ba diporovense	66

MANTSWE A KETAPELE HO TSWA HO LETONA LA THUTO YA MOTHEO

Puong ya hae ya Naha e ileng ya tekwa ka pele Seboka sa Kopanelo Palamenteng mane Motsekapa ka la 03 June 2009, Moporesidente wa Riphaboliki ya Aforika Borwa, Mong. JG Zuma o hlakisitse hore ‘...Thuto e tla ba ntlha ya bohlokwa ebile e ka sehloohong bakeng sa dilemo tse hlano tse tlangu. “Re batla matitjhere a rona, baithuti le batswadi ba sebedisanemmoho le mmuso ho fetola dikolo tsa rona hore e be ditsha tse tsitlallelang bokgabane...’

Moporesidente o tswetse pele hore ‘... Re boela re toboketsa dintlha tseo re sa tjhetjheng ho tsona. Matitjhere a tlamehile ho ba sekolong le ka diphaposing ka nako, ba rute mme ba se ke ba lesa mesebetsi hape ba se ke ba hlekefetsa baithuti! Bana ba lokela ho ba ka diphaposing ka nako, ba ithute, ba hlompe matitjhere a bona le bona ba hlomphane mme ba etse mosebetsi wa bona...’

Ka Labohlano la 11 Phato 2008, mmuso o ile wa tswibila letsholo la bophelo bo botle le thuto mane Walter Sisulu Square, Kliptown (sebaka sa tswalo ya Tumellano ya Tokoloho (Freedom Charter) ya 1955). Letsholo lena le bile teng ka lebaka la ho elellwa hore bophelo bo botle le thuto di lokela ho ba bohareng ba lenaneo la Mmuso ho tlisa phetoho setjhabeng bakeng sa dilemo tse hlano tse tlangu.

Tabeng e ka pele ya thuto, letsholo la Mmuso le ipiletsa ho motho ka mong le mekgatlo ho qala ho nka boikarabelo bakeng sa ntlafatso ya thuto ya boleng. Dintlha tsa bohlokwa thutong tsa letsholo lena e tla ba ho:

- tsebisa baahi bohole ka bohlokwa ba thuto le kabelo ya bona, boikarabelo le mosebetsi wa bona thutong;
- kopanya ditjhabana ho lekola le ho tshehetsa dikolo, matitjhere le baithuti;
- ntlafatsa boleng ba thuto bakeng sa bana bohole, haholoholo bafutsana
- ho bontsha boleng bo ntlafetseng mme sena se tla bonahala ka dikatleho tsa moithuti ya ntlafetseng.

Ho fihlella thuto ya boleng bakeng sa bohole ho itshetlehile diketsong tsa Ditho tsa Palamente, Ofisi ya Letona la Thuto ya Motheo, ditho tsa makgotla a phethahatso a diporovense, moifo/bahlanka ba lefapha, mesuwehlooho ya dikolo, matitjhere, baithuti, batswadi, babusi ba dikolo le ditho tsa setjhaba.

Nakong eo ho neng ho tswibilwa Letsholo lena la bophelo bo botle le thuto, baemedi bohole ba nang le seabo sa bohlokwa thutong ba ile ba itlama ho Khoutu ya Thuto ya Boleng moo ba ileng ba nka kano hore bona le ditho tsa bona ba tla nka boikarabelo bakeng sa ho ntlafatsa ho ithuta le ho ruta ka boleng dikolong tsa rona. E mong le e mong wa batho ba nang le seabo ba a bitswa hore ba itele ‘Khoutung ya Thuto ya Boleng’, e hhalosang boikarabelo le boitshwaro bo hlokehang ho bona. Haeba mahlakore ohle a setjhaba a ka sebedisanmmoho - mmuso, ditjhabana, basebeletsi ba bophelo bo botle, setjhaba ka kakaretso, boraditaba, borakgwebo le makala a mang - re ka etsa bonneta ba hore baithuti bohole ba una molemo thutong ena ya boleng. Khoutu e ka tsela e latelang:

Matla a ho ntlafatsa thuto a ho rona bohole. Re etsa kgoeletso ho bohole, moifo/bahlanka ba lefapha, matitjhere, baithuti, batswadi le ditho tsa setjhaba ho itela ‘Khoutung ya Thuto ya Boleng’

Khoutu ena e sututsa Letsholo la ho Ithuta le ho Ruta ka Boleng (QLTC), le ileng la thonngwa ka 2008. Le boetse hape e le ntlha ya ho qala bakeng sa ponelopele ya moo re batlang ho ba teng ka 2025. Ho etsa bonneta ba hore Moafrikaborwa e mong le e mong e motjha o fumana thuto ya boleng e leng ntho e potlakileng empa re a hlokomela hore sena se ke ke sa fihlella ka bosiu bo le bong.

Dibopeho tse hokahanyang Letsholo lena di ntse di thehwa mehatong ya na, porovense, setereke, lehae le sekolong mme ha jwale Mmuso o etsa kgoeletso ho Maafrikaborwa ohle ho kena le rona letsholong lena e le karolo ya rona ya ho matlafatsa seo re batlang ho se fihlella e leng bophelo bo betere bakeng sa bohole.

Ka Letsholo lena la ho Ithuta le ho Ruta ka Boleng, sepheo sa Lefapha le balekane ba lona ke ho etsa hore thuto e be taba ya setjhaba. Ha re sebedisanammoho re le dikolo, setjhaba, ditereke, mafapha a porovense le a na ha hammoho le balekane ba bang ba nang le seabo ba nepahetseng, re ka fihlella seo re itelletseng sona e leng se boletsweng Tumellanong ya tse ka fihlellwang hammoho le maikemisetso a hlakisitsweng Leanong la Tshebetso ho leba ho 2014: Ho ya pele ho Fihlella ho kena Sekolo ka 2025. Ho bohlokwa ho kopanya le ho kgothaletsa setjhaba sohle ho ipopa ngatananngwe ho fihlella thuto ya boleng bakeng sa bohole.

Ka tsela e jwalo, Letsholo la ho Ithuta le ho Ruta ka Boleng le ipiletsa ho motho ka mong le mekgatlo ho qala ka boikarabelo bakeng sa ntlatfatsa ya thuto ya boleng. Sepheo sa QLTC ke ho kopanya ditho tsohle tsa setjhaba, ba baholo le ba banyenyane Aforikaborwa yohle, ho utlwa kgoeletso ena ya Moporesidente. Ho tla thehwa dibopeho tsa QLTC mehatong yohle ya tsamaiso ya thuto.

Ka tsela e jwalo, Letsholo la ho Ithuta le ho Ruta ka Boleng le ipiletsa ho motho ka mong le mekgatlo ho qala ka boikarabelo bakeng sa ntlatfatsa ya thuto ya boleng. Sepheo sa QLTC ke ho kopanya ditho tsohle tsa setjhaba, ba baholo le ba banyenyane Aforikaborwa yohle, ho utlwa kgoeletso ena ya Moporesidente. Ho tla thehwa dibopeho tsa QLTC mehatong yohle ya tsamaiso ya thuto.

Letsholo lena le hlahisa ditholwana ka ho saenela Tumellano ya Semolao ya NEDLAC ka Phupjane 2011 mane Union Building, Pretoria, ke baetapele ba basebetsi ba kopaneng, Borakgwebo ba Kopaneng ba Aforika Borwa, baemedi ba setjhaba ba teng ho NEDLAC hammoho le Letona la Thuto ya Motheo boemong ba Mmuso. Ntlha ya bohlokwa ya Tumellano ena ya Molao ke ho sebetsa le dikolo tse hlwauweng e le hore ba tle ba tobane le diphephetso tseo ba kopanang le tsona ka ho fana ka tshehetso e tobileng.

QLTC e hahella hodima dikamano tse ntseng di le teng le balekane kgwebong le mekgatlong ya setjhaba hape le ho bopa dikamano tse ntjha ho etsa bonneta ba hore ha ho na sekolo se sallang morao se sa fumane thuso eo se e hlokang. Lenaneo la ho AnanelaSekolo le tla hokahana le balekane ba sekolo ka seng ho etsa bonneta ba hore ba tla qala ho latela tsela ya ntlatfatsa e tsitsitseng ka tshehetso ya mekgatlo eo e itlammeng ho fihlella bokgabane thutong. Ona ke motsotsotso wa nalane thutong ka ha o tshwaya qaleho ya nako e ntjha moo bohle ba nang le seabo thutong, balekane le balekane ba setjhaba ba tlamang mekgatlo ya bona hore e tla tshehetsa letsholo lena ho fihlella ho ithuta le ho ruta ka boleng Aforika Borwa.

Ke le lakaletsa mahloohonolo

Mof. AM MOTSHEKGA, MP

LETONA LA THUTO YA MOTHEO

DATE:

Letona la Thuto ya Motheo, o ruta ho bala le ho ngola(Literacy)phaposing ya baithuti ba Kgerate ya 3
nakong eo a neng a etetse

Sekolo sa Poraemari ya Winnie Ngwekazi, Soweto, Phupjane 2010

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

MOLAETSA HO TSWA KOMITING YA TSAMAISO YA LETSHOLO LA QLTC

Setjhaba se ntse se ya se hlokombela hore mmuso o le mong o ke ke wa rarolla diphephetso tsamaisong ya thuto mme ha ho le jwalo ho hlokeha hore ho bopuwe sebaka bakeng sa balekane ba setjhaba. Moporesidente o entse kgoeletso setjhabeng hore se kopanye matsoho ho ntlafatsa tsamaiso thutong mme ho bopuwe dilekane e le ntlha e ka sehloohong ho fihlella sena.

Ha ho le jwalo, ketsahalo ya bohlokwa bakeng sa nako ena ya ho raporota e tlamehile ho ba tshaenelo ya Tumellano ya Semolao Thutong ya Motheo. Sena ke sa bohlokwa bakeng sa lekala la thuto ka ha se tshwaya qaleho ya nako e ntjha eo ka yona bohole ba amehang thutong, balekane le balekane ba setjhaba ba tlamang mekgatlo ya bona ho tshehetsha letsholo la ho fihlella ho ithuta le ho ruta ka boleng naheng. Mekgatlo e dumela ho sebedisanammoho ho fetola mehopolo e teng matitjhereng, baithuting le batswading ka sepheo sa ho boela ho tsoselletswa dikarolo tse sa sebetseng tsamaisong ya thuto ya motheo le ho etsa bonneta ba hore ho fanwa ka thuto e nang le boleng bakeng sa baithuti, haholoholo dikolong tse sa sebetseng hantle.

Botebong ba pelo ya QLTC ke boitelo ba bana ba Aforika Borwa. Ngwana e mong le e mong o tshwanetse ho fumana thuto e nang le boleng. Ke taba ya rona bohole ho etsa bonneta ba hore ho ba le ho ithuta le ho ruta ho nang le boleng dikolong tsohle tsa rona e le hore ho tle ho ntlafatswe le ho fihlella tshebetso le katileho ya moithuti.

Ho fihlella sena, Komiti ya Tsamaiso ya Naha ya QLTC le hlahisitse bukana ena e le tataiso ho bohole ba amehang thutong e le ho etsa bonneta ba hore re fihlella sepheo sa rona. Tataiso ena e tla boela e etsa bonneta ba hore metheo ya QLTC e hokahanngwa sethong sa ho ithuta le ho ruta e le hore boiqapelo bona ba bohlokwa bo tle bo se ke ba bonwa e le tlasetso fela empa e le mosebetsi wa kopanelo mosebetsing wa motho e mong le e mong wa thuto.

Sepheo sa Komiti ya Tsamaiso ya Naha ya QLTC ke ho etsa bonneta ba hore dibopeho tsa QLTC di thehilwe mehatong yohle ho tloha ho wa na, porovense, setereke le sedika haeba ho hlokehaka ho toba, bohatong ba sekolo. Sebopeho se seng le se seng sa QLTC se lokela ho tsitlallela ho ba le sefutho ntlheng ya ho ithuta le ho ruta hape le ho etsa bonneta ba hore ha ho tjethjhwe ntlheng ya thuto mme ho fihlellwa katileho. E boela hape e ba mosebetsi wa bona ho kopanya Maaforikaborwa ohle ho ipopa ngatananngwe ho mamela pitso ena ya ho ithuta le ho ruta ka boleng.

Phatlalatsoya Porovense tabeng ena ya khoutu ya thuto ya boleng

BOITELO THUTONG YA SETJHABA E NANG LE BOLENG

KHOUTU YA THUTO YA BOLENG

Nakong eo ho neng ho tswibilwa Letsholo lena la bophelo bo botle le thuto mane Kliptown ka 2008, baemedi bohle ba nang le seabo sa bohlokwa thutong ba ile ba itlama ho Khoutu ya Thuto ya Boleng moo ba ileng ba itlama hore bona le ditho tsa bona ba tla nka boikarabelo bakeng sa ho ntlaufatsa ho ithuta le ho ruta ka boleng dikolong tsa rona. E mong le e mong wa batho ba nang le seabo ba a bitswa hore ba itele 'Khoutung ya Thuto ya Boleng', e hlalosang boikarabelo le boitshwaro bo hlokehang ho bona. Haeba makala ohle a setjhaba a ka sebedisanmmoho - mmuso, ditjhhabana, basebeletsi ba bophelo bo botle, setjhaba ka kakaretso, boraditaba, borakgwebo le makala a mang - re ka etsa bonneta ba hore baithuti bohle ba una molemo thutong ena ya boleng, Khoutu e ka tsela e latelang:

Matla a ho ntlaufatsa thuto a ho rona bohle. Re etsa kgoeletso ho bohle, bahlanka ba lefapha, matitjhere, baithuti, batswadi le ditho tsa setjhaba ho itela 'Khoutung ya Thuto ya Boleng'

DIKANO KA BOHLE BA NANG LE SEABO SE KA SEHLOOHONG THUTONG

Qotsa ho tswa Boitlamong ba Kliptown

Jwalo ka **MOHLANKA WA LEFAPHA**, ke tshepisa ho:

- etsa bonneta ba hore dikolo tsohle di fumana disebediswa tsohle tse hlokehang ka nako e le hore di qale ka ho ruta;
- etsa bonneta ba hore dikolo tsohle di fumana moifo o phethahetseng le hore dikgeo tsohle di kwetswe ntle le ho senya nako;
- ntlaufatsa tsebo le boitsebelo ba ka ka bona hore ke sebetse ka ho phethahala;
- fumaneha ka dinako tsohle hore ke thuse dikolo, mesuwehlooho le matitjhere;
- arabela dikopong kapa dingongoreho tsa bohle ba nang le seabo thutong;
- etela dikolo tsohle seterekeng sena kgafetsa;
- beha leihlo mokgwa wa ho tla sekolong wa matitjhere le baithuti le ho etsa bonneta ba hore ha ho na ngwana ya tswileng sekolong;
- ho thusa dikolo tsohle ho ntlaufatsa tshebetso ya tsona, ho etsa bonneta ba hore ho ngolwa diteko kgafetsa mme batswadi ba tsebisa diphetho

Jwalo ka **SETHOSA LEKGOTLA LA PUSO YA SEKOLO**: ke tshepisa ho:

- ntshetsapele ditabatabelo tse ntle tsa sekolo le ho tsitlallela ho etsa bonneta ba hore ho na le ntshetsopele ho sona
- tsitlallela phano ya thuto ya boleng bakeng sa baithuti bohle dikolong;
- nka mehato yohle e tshwanetseng ho etsa bonneta ba hore bohle ba amehang thutong ba kenya letsoho diketsahalong tsa sekolo;
- nka mehato yohle e tshwanetseng ho etsa bonneta ba hore matlole le thepa ya sekolo a laolwa hantle ho latela ditsamaiso tsa kgwebo e ntle;
- tshehetsha mesuwehlooho, matitjhere le moifo o mong wa sekolo tshebetsong ya bona ha ba etsa mesebetsi ya porofeshenale;
- itshwara ho latela boikarabelo bo behilweng mahetleng a ka ho ema ka botshepehi mabapi le sekolo hammoho le babusimmoho le nna;
- sebetsa ho latela ditabatabelo tse hantle tsa sekolo ka dinako tsohle

Jwalo ka **MOSUWEHLOOHO**, Ke tshepisa ho ikamahanya le dintilha tsohle tsa khoutu ya boitshwaro ba porofeshenale ba Lekgotla Matitjhire la Aforika Borwa (SACE) hape le ho:

- kgothaletsa ntshetsopele ya botshepehi le tlhompho bakeng sa porofeshene ka ho phethahatsa mesebetsi ya ka ya tsamaiso le boetapele ho ya kamoo ke kgonang kahohlehohle;
- ba nakong, ke dule ke itlhlopiseditse mosebetsi wa ka hantle ebole ke le mafolofolo ho tswela pele ka seabo sa ka sa boetapele ba porofeshenale;
- tsitlallela ho ba moithuti wa bophelo bohole;
- ho kgothaletsa le ho tshehetsa moifo wa ka boikgathatsong ba bona ba ntshetsopele ya porofeshenale;
- sebetsa ka mafolofolo ho fedisa boitshwaro bo hlokang boporofeshenale bo jwaloka dikamano tse sa nepahalang tsa titjhere le moithuti le botahwa;
- etsa bonneta ba hore ke arolelana disekhulara, ditokomane le ditsebiso tsohle tse nepahetseng le batho bohole ba amehang ebole ba tshwanelang ho tseba hanghang;
- nka mehato e nepahetseng ho etsa bonneta ba hore Lefapha la Thuto la Porofense (PED)/Setereke se fumana ditsebiso tsohle tse hlokeheng bakeng sa ho tlisadisebediswa tsa ho ithuta le ho rutaka nako;
- etsa bonneta ba hore PED/Setereke se fumana ditsebiso tsohle tse hlokeheng ho thusa ho tlatsa dikgeo tsa mesebetsi esale ka nako;
- disa boteng ba titjhere;
- disa boteng ba baithuti le ho tsitlallela ho etsa bonneta ba hore ha ho na ngwana ya tswileng sekolong ho sa hlokehe;
- fana ka tlhahisolededing kgafetsa ho batswadi ka tswelopele ya bana ba bona
- etsa bonneta ba hore QLTC sekolong sa ka e kengwa tshebetsong hantle kamoo ho kgonehang ka teng le ho etsa bonneta ba hore bohlokwa ba letsholo lena bo utlwisiswa ke bohole ba nang le seabo thutong haholoholo ke batswadi le setjhaba sa lehae;
- tshehetsa Lekgotla la Puso ya Sekolo (SGB) ha le etsa mesebetsi ya lona

Jwalo ka **MOITHUTI**, ke tshepisa ho:

- amohela hore lebaka le ka sehloohong la ho ba sekolong ke ho ithuta le ho tswela pele dithutong, setjhabeng le ka setho;
- ikamahanya le melawana ya sekolo;
- hlompha tshebetso ya molao le bookamedi ba matitjhere;
- kenya letsoho Lekgotleng la Baemedi ba Baithuti (LRCs) ho sireletsa ditabatabelo tsa ka;
- bontsha tlhompho baithuting ba bang hape ke se ke ka kgetholla;;
- qoba boitshwaro bo sa hlokeheng setjhabeng jwaloka ho utswa, bosenyi, ho lematsa, ho hlekefetsa ka motabo, tshebediso e mpe ya jwala le dithethefatsi hammoho le diketsahalo tse ding tse sitisang tsamaisong ya ho ithuta

Jwalo ka **TITJHERE**, ka ho ikamahanya le Khoutu ya Boitshwaro ba Porofeshenale ba Lekgotla la Matitjhere la Aforika Borwa (SACE), ke tshepisa ho:

- ruta, ho ntshetsapele thuto hammoho le ho ntshetsapele baithuti ka ho ba sheba e le motho ka mong;
- hlompha serithi le ditokelo tsa batho bohole ntle le ho ba kgetholla;
- ho tswela pele ho tshepahala le ho bontsha tlhompho porofesheneng;
- fihla ka nako mosebetsing, ho sebetsa ka mafolofolo le ho ya dithutong ke hlophositse hantle ebile ke sebetse ka kelello le mmele o hlaphohetsweng;
- ntlatfatsa tsebo le bokgoni ba ka, ka bona hore ke sebetse ka ho phethahala;
- tsitlalela dipuisano tse ntle mahareng a matitjhere le baithuti; ka hara matitjhere ka bowona hape le mahareng a matitjhere le batswadi;
- fana ka tlhahisolededing kgafetsa ho batswadi ka tswelopele ya bana ba bona;
- fedisa boitshwaro bo hlokang boporofeshenale bo jwaloka ka dikamano tsa marato tsa matitjhere le baithuti, tshebediso ya dithethefatsi, ho lematsa le ho hlekefetsa ka motabo hammoho le tse ding.
- ke fumanehe ho ruta le ho thusa tsa boikwetliso tsa kamora nako ya sekolo

Jwalo ka **MOTSWADI**, ke tshepisa ho:

- kenya letsoho ka mafolofolo diketsahalong tsa sekolo, ho kenyaletsa dibopehong tse ding tsa puso ya sekolo;
- ba le ditherisano nako le nako le bana ba ka mabapi le ditaba tsa sekolong ka kakaretso;
- bopa kamano e ntle, e bulehileng ebile e bontshang tshebedisanommoho le matitjhere a bana ba ka;
- bopa tikoloho ya lapeng ehantle bakeng sa ho bala;
- thusa ho sireletsa disebediswa tsa thuto tse jwaloka dibuka tsa ho bala, ditulo, ditafole le disebediswa tse ding;
- kenya letsoho kamoo ke kgonang ka teng ho fana ka disebediswa tse hlokehang sekolong sa ngwana wa ka

Jwalo ka **SETJHABA**, re tshepisa ho:

- etsa bonnate ba hore ngwana e mong le e mong ya dilemong tsa ho ba sekolong o ya sekolong;
- etsa bonnate ba hore tikoloho e bolokehile ebile e hloka botlokotsebe bakeng sa ho kena sekolo le ho sireletsa sekolo hammoho le thepa ya sona kgahlano le bosenyi;
- beha leihlo tshebetsong ya dikolo hape re raporote mathata bookameding bo tshwanetseng

LETSHOLO LA HO ITHUTA LE HO RUTA LA BOLENG (QLTC)

Sepheo sa QLTC ke ho kopanya setjhaba sohle ho tshehetsha thuto e nang le boleng. Ho fihlella sena, dibopeho tsa bohokahanyi di lokela ho thehwa mehatong ya na, ya porovense, sedika(setereke) le sekolong. Sebopetho se seng le se seng sa QLTC, ke sekolo, ditereke, dikomiti tsa porofense le tsa naha tsa QLTC di lokela ho beha leihlo tabeng ya boikamahanyo ba bohole ba fapaneng ba nang le seabo thutong hore ba latela boitlamo ba bona ho thusa ka ntlatfatsa ya ho ithuta le ho ruta ho nang le boleng.

Ho arabela ho boiqapelo bona bohole le boitelo ba Mmuso le Mopresidente, Lefapha la Thuto ya Motheo ka tshebedisanommoho le balekane ba setjhaba ba qadile Letsholo la ho Ithuta le ho Ruta ka Boleng (QLTC). QLTC e tsitlallela ho tlisa katileho phanong ya ho ithuta le ho ruta ka boleng ka ho sebedisa matla a tshebedisanommoho mahareng a Lefapha la Thuto ya Motheo, Mekgatlo ya Basebetsi, Mekgatlo ya Mebuso ya Dikolo, Batswadi, Baithuti, Baetapele ba Setso, Kgwebo, Ditjhhabana, Lekgotla la Dikamano tsa Basebetsi bao e leng Matitjhere (ELRC), Lekgotla la Matitjhere la Aforika Borwa (SACE) hammoho le mekgatlo e nang le kgahleho e fumanehang ka hara le kantle sedikadikweng sena sa thuto.

Mokgatlo ka mong o itlamme letsholong ka ho nka kano pontsheng ya setjhaba hore o tla ikamahanya le ho mamela le ho tsamaya ho latela boitlamo ba bona bo tshwanetseng ho latela dibopeho tsa QLTC hape le ho etsa hore boitlamo ba bona dikanong tsa bona bo behwa leihlo ka matla ebile ba a bo latela. QLTC e labalabela maemo ao ho ona dibopeho tsohle tsa QLTC di tla thehwa ho disa, hara dintilha tse ding, ntlha ya ho kenya tshebetsong ditaba tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona, dikano le mananeo a mang a Lefapha.

Ka tsela e jwalo, Letsholo la ho Ithuta le ho Ruta ka Boleng le ipiletsa ho motho ka mong le mekgatlo ho qala ka boikarabelo bakeng sa ntlatfatsa ya thuto ya boleng.

Maemo a jwale dikolong tse ngata a kenyaletsa tse latelang:

- Tshebetso e fokolang ya baithuti dikolong tse ngata;
- Bolofo bo phahameng haholo le ho fihla lata sekolong hara matitjhere a mangata, moifo/basebeletsi ba lefapha hammoho le baithuti;
- Moya o fatshe le ho hlloka mafolofolo hape le boitelo bo fokolang ba matitjhere a mangata hammoho le basebeletsi ba lefapha;
- Tlhokeho ya dibuka tsa ho ithuta le metheo ya kaho e fokolang hammoho le disebediswa dikolong tse ngata;
- Kgaello ya kananelo le ho lemoha matitjhere a kgabane, dikolo tse atlehileng hammoho le balekane ba kenyang letsoho ka tsela e ntle thutong; hape le
- Tieho ntlheng ya ho sebetsana le dikgohlano tsa mosebetsing hammoho le ditaba tsa ho lokisa boitshwaro mme tsena tsohle di na le ditlamorao tse mpe tabeng ya ho ithuta le ho ruta
- Mathata a baithuti ba bang ba nang le ditshita tsa ho ithuta dikolong tsa Baithuti ba nang le ditlhoko tse Kgethehileng Thutong (ELSEN)

SEPHEO SA QLTC

Ho kgothaletsa boikamahanyo ho dintho tseo ho sa tjhetjhweng/kenweng ditherisanong ka tsona dikolong tsohle tsa setjhaba tsa Aforika Borwa boemong ba Lefapha la Thuto ya Motheo, Mekgatlo ya Matitjhere (SADTU, NAPSOA, SAOU, PEU le NATU), balekane bohole ba setjhaba hammoho le batho ba bang ba nang le seabo thutong, ha ho le jwalo ba kenya letsoho ntlatfatsong ya phano ya tshebeletso, ho fedisa bofuma hape le ntshetsopeleng ya ngwana wa Aforika Borwa ya phelang setjhabeng se phethahetseng.

Ponelopele ya QLTC

Ho kgothaletsa boikamahanyo ho dintho tseo ho sa tjhetjhweng/kenweng ditherisanong ka tsona dikolong tsohle tsa setjhaba tsa Aforika Borwa boemong ba Lefapha la Thuto ya Motheo, Mekgatlo ya Matitjhere (SADTU, NAPSOA, SAOU, PEU le NATU), balekane bohole ba setjhaba hammoho le batho ba bang ba nang le seabo thutong, ha ho le jwalo ba kenya letsoho ntlatfatsong ya phano ya tshebeletso, ho fedisa bofuma hape le ntshetsopeleng ya ngwana wa Aforika Borwa ya phelang setjhabeng se phethahetseng

Metheo ya Bohlokwahadi

- QLTC e ikemiseditse ho haha dilekane le batho bohole ba nang le seabo thutong, haholoho mahareng a Lefapha la Thuto ya Motheo le Mekgatlo ya Matitjhere le batswadi le dikolo;
- Lefapha le itlamme hore le tla tshehetsta matitjhere, le etse bonneta ba hore bahlanka ba lona ba nka boikarabelo, le etse bonneta ba hore disebediswa tse hlokehang di fumaneha ka nako le hore dikgeo tsa mesebetsi di tlatswa kapele;
- Mekgatlo yohle ya Matitjhere e tlamme ditho tsa yona hore di tla fihla mosebetsing ka nako, di itlhophisitse mme di rute;
- Balekane bohole ba itlamme hore ba tla bopa tikoloho eo ho yona bohole ba nang le seabo ba tla bontsha boitelo tshebetsong ya seporofeshenale;
- Balekane bohole ba itlamme hore ba tla kgothaletsa le ho ntshetsapele tlwaelo ya ho ithuta, ho ruta le boitshwaro bo botle dikolong tsohle;
- Balekane bohole ba itlamme hore ba tla fihlella tshebeletso ya boleng mehatong yohle;
- Balekane bohole ba itlamme hore ba tla ikamahanya le mesebetsi le boikarabelo ba bona ka ho otloloha; hape
- Balekane bohole ba itlamme hore ba tla theha dikolo tsohle hore e be ditsha tsa bokgabane
- Ho bopa dilekane tse matla le ho etsa bonneta ba hore di sebetsa ka katleho jwaloka tshebetso ya NEDLAC

Maikemisetso a 4 a ka sehloohong

- Ho laola le ho hokahanya motheo wa dibopeho tsa QLTC mehatong yohle tsamaisong ya thuto e le hore ho tle ho kennwe tshebetsong dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona le tse amanang le thuto dikolong tsohle tsa rona;
- Ho etsa bonneta ba hore dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona di a fihlellwa ka katleho e le ho etsa bonneta ba hore ho fanwa ka ho ithuta le ho ruta ho nang le boleng naheng ka bopara;
- Ho kopanya setjhaba ho tlisa tlhokomediso ntlheng ya mosebetsi le boikarabelo ba baahi bohole mabapi le bohlokwa ba thuto e nang le boleng;
- Ho beha leihlo le ho tshehetsta ho kennwa tshebetsong ha QLTC ke ho tlisa ho ithuta le ho ruta ho nang le boleng dikolong tsohle tsa setjhaba

Dintlha tsa Bohlokwa tsa QLTC

- **Botshepehi** ke motheo wa QLTC e le hore batho bohole ba tle ba tshwarwe ka ho lekana mme batho bohole ba nang le seabo thutong ba sebetse ho latela mokgwa wa tshebetso o molaong hammoho le maanong
- **Ho sebetsa seporofeshenale** ke ntla ya bohlokwa ho fihlella katleho ya sepheo sa rona. Sena se bolela ho itela Khoutung ya Thuto Boleng le ho tswela pele ho nka boikarabelo motho ka mong le ho etsa mesebetsi ka mokgwa o motle kamoo ho kgonehang ho fihlella sepheo sa rona thutong;
- **Tlhompho** ke motheo bakeng sa ho sebetsana le basebetsimmoho, baithuti, Lekgotla la Puso ya Sekolo, Baetapele ba Setso le ba bang. Sena se bolela hore motho a be le mosa le mamello mme a arabele ditokelong tsa motho ka mong
- **Tshebedisanommoho** ke motheo bakeng sa ho tobana le diphephetso tsa kamoso. Sena se bolela ho haha dilekane le ho sebedisanammoho ho fihlella sepheo se tshwanang

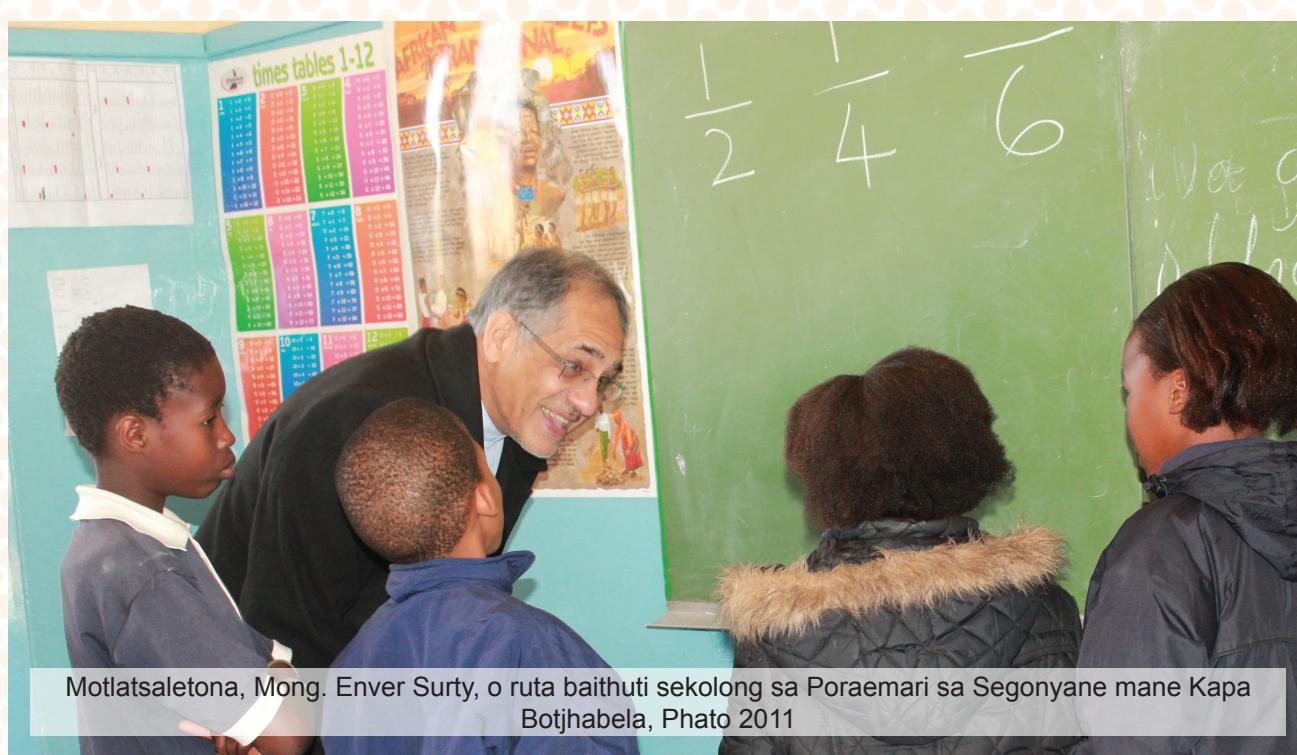
Dintlha tse sututsang sepheo sa lewa hammoho le leano la tshebetso la QLTC

- Ho etsa bonneta ba hore dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona di a fihlellwa ka katleho e le ho etsa bonneta ba hore ho fanwa ka ho ithuta le ho ruta ho nang le boleng naheng ka bophara;
- Ho etsa bonneta ba hore phatlalatso ya metheo ya sethatho ya QLTC e lebiswa/theolelwa fatshe ho bahlanka ba Lefapha, Matitjhere, Baithuti, Batswadi, dibopeho tsa setjhaha hape le ho ditho tsohle tsa setjhaha
- Ho kgobokanya batho bohole ba nang le seabo thutong mehatong yohle ka hare le kantle ho thuto ho kenya letsoho maikemisetsong a dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona le metheong ya QLTC
- Ho etsa bonneta ba hore dibopeho tsohle tsa naha le tsa porovense tsa QLTC di nka boikarabelo ba tsona ka bottlalo bakeng sa ho beha leihlo le ho tshehetsa tokollo/ho kenya tshebetsong le ho tsitlallela botsitsa ba mananeo a QLTC,
- Ho kenya letsoho tabeng ya ho thibela bolofa bo phahameng haholo le ho fihla lata sekolong ke bahlanka, matitjhere le baithuti.
- Ho kenya letsoho, ka tshebedisanommoho le ELRC, tabeng ya ho bopa kgotso ya mosebetsi mahareng a mekgatlo e teng ho ELRC.
- Ho kgothaletsa batho bohole ba nang le seabo thutong ho hlompha le ho ananela/hlokomela mesebetsi e mmalwa e bontshang bokgabane hammoho le tshebetso e ntle kapa seabo se setle thutong, mohlala, matitjhere, mesuwehlooho, dikgwebo, motho ka mong, Mekgatlo eo e seng ya Mmuso, jj
- Ho elellisa setjhaha, dikgwebo, mekgatlo le ditho tsa setjhaha ho ananela ntlha ya hore ho na le dikolo tse sa sebetseng hantle le tse atlehileng
- Ho etsa bonneta ba hore ho thehwa le ho matlafatswa dibopeho tse sebetsang ka kopanelo tsa QLTC mehatong yohle, khr Diporofenseng, Diterkeng le Dikolong

Ho kenya tshebetsong Lewa la Dintlha tse ka Sehloohong tse ka Fihlellwang ka Katleho

Tse latelang ke dintlha tse ka sehloohong ebole di le bohlokwa haholo bakeng sa ho kenya tshebetsong ka katleho dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona hape le ho kwala sekgeo mahareng a maemo a jwale le maemo ao re lakatsang ho a fihlela hape le ho ba le tshusumetso e ntle tabeng ya ho tlisa ho ithuta le ho ruta ho nang le boleng dikolong ka ho:-

- Theha le ho matlafatsa dibopeho tsa QLTC
- Kananelo ya hore ho na le dikolo tse sa sebetseng hantle le tse sebetsang hantle haholo
- Ananelo mosebetsi o kgabane le tshebetso e ntle
- Thibela bolofa bo phahameng haholo le ho fihla lata sekolong hara bahlanka ba lefapha, matitjhere le baithuti
- Bopa kgotsi mosebetsing hape le tsamaiso e potlakileng ha ho sebetsanwa le ditaba tsa ho kgalema boitshwero
- Hira matitjhere esale ka nako le ho beha/isa matitjhere dikolong ka nako
- Ntlafatso ya phepo dikolong
- Phano ya disebediswa tse tshwanetseng ho tshehetsa matitjhere le baithuti
- Ntlafatso ya sekema sa dipalangwang tsa baithuti
- Ntlafatso ya motheo kahong ya sekolo
- Ntlafatso ya tshebetso ka kakaretso ya mafapha, ditereke, didika le dikolo
- Tsamaiso ya ditjhelete e phethahetseng
- Taolo ya dikotsi le tsamaiso ya polokeyo le tshireletso
- Thibela bothetsi le bobodu
- Ntlafatso ya bokgoni tsamaisong ya kharikhulamo
- Ntlafatso ya dikarabelo ditlokotsing tse sitisang sekolo ho keba tse jwaloka ditlokotsi tsa tlaho, dikotsi, ho tjha ha hlaha jj.

Motlatsaletona, Mong. Enver Surty, o ruta baithuti sekolong sa Poraemari sa Segonyane mane Kapa Botjhabela, Photo 2011

Matshwao a lewa ho kala katileho ya Mananeo

- Ho ithuta le ho ruta ho ntlaletseng dikolong
- Leano la boteng le ditshebetso tsa lona le kenngwe tshebetsong
- Bohato bo fokotsehileng ba bolofa le ho tla lata sekolong
- Matitjhere a nke nako e ngata a le ka diphaposing ba ruta mme bonyane dihora tse 7 ba le sekolong
- Phano e phethahetseng le ho tlisa dibuka tsa ho ithuta ka nako dikolong
- Ho fumana tekano mahareng a boitshwaro ba matitjhere le kananelo ya bokgabane
- Ntlafatso bohato ba katileho ya moithuti dikolong tse behilweng leihlo tse sa sebetseng hantle
- Matlafatso ya dilekane le batho ba nang le seabo thutong
- Ntshetsopele ya tlwaelo ya ho ithuta, ho ruta le boitshwaro bo botle dikolong tsohle
- Ho fumana tshebeletso e nang le boleng mehatong yohle
- Balekane bohole ba ikamahanye le mesebetsi le boikarabelo ba bona
- Ho theha dikolo tsohle e le ditsha tsa bokgabane

NA RE KA FIHLELLA SEPHEO SA RONA JWANG

(1) HO THEHA DIBOPEHO TSA QLTC

Sebopoho sa QLTC

* moo e sebetsang teng

DIBOPEHOTSAQLTC

Boikarabelo

Boikarabelo ba sepolotiki ba QLTC e tla ba ba Letona kapa Setho sa Lekgotla la Phethahatso (MEC) se ikarabellang. Boikarabelo ba ho kenya tshebetsong le tsamaiso ya QLTC e tla ba ba Molaodikakaretso (DG) le Dihlooho tsa Mafapha (HOD).

Boikarabelo ba tshebetso le tsamaiso ka Molaodikakaretso/Hlooho ya Lefapha bo tlamehile ho kenyellets empa bo se ke ba fell a ho tse latelang:

- a. Ho thehwa ha dibopeho tsa kopanelo tsa ba nang le seabo ho QLTCE mehatong yohle ya lefapha, khr porovenseng, seterekeng le sekolong.
- b. Bohokahanyi le ho beha leihlo tshebetsong ya letsholo mehatong yohle.
- c. Hobeha leihlo boikamahanyong le batho ba nang le seabo ba nkileng dikano tsa QLTC.

Komiti ya Tsamaiso ya QLTC ya Naha (NQLTCSC)

Dikopano tsa Komiti ya Tsamaiso ya QLTC ya Naha di lokela ho etelwa pele ke Letona/Motlatsaletona kapa Molaodikakaretso fela mme e lokela ho kopana bonyane hanngwe ka kotara

NSC e bopilwe ka bahlanka ba phahameng Lefapheng la Thuto ya Motheo, Mesuwehlooho ya Mekgatlo yohle ya Basebetsi, Dihlooho tsa Mafapha a Thuto a Diporovense, baemedi ba Federeishene ya Makgotla a Puso, Seboka/ Mokgatlo wa Baetapele ba tsa Setho wa Aforika Borwa, (CONTRALES), Lekgotla la Matitjhere la Aforika Borwa (SACE), Lekgotla la Dikamano tsa Baebetsi Thutong (ELRC) le Mokgatlo wa Baithuti ba Aforika Borwa (COSAS)

Sehlopha sa Bohokahanyi Naheng sa QLTC (QCT)

Sehlopha sa Bohokahanyi Naheng se bopilwe ka molaodi wa porojeke le baemedi ba Mekgatlo ya Matitjhere ba ileng ba thonngwake Lefapha la Thuto ya Motheo ho sebetsa bohatong ba ho kenya tshebetsong le holaola mananeo a QLTC naheng ka bophara

- QCT e bokelletsa le ho hlophisa diraporoto bakeng sa Komiti ya Naha ya Tsamaiso ya QLTC
- QCT e arabela kapele ditletlebong tse tswang setjhabeng ka kakaretso ka ditaba tse sitisang phano ya ho ithuta le ho ruta ka boleng;
- Maneno le diwekeshopo di tsamaiswa ke QCT ka ho tshehetsha letsholo.
- The Quality Coordinating Team (QCT) is required to monitor the compliance by parties to the non-negotiables

Dikomiti tsa Tsamaiso tsa Porovense tsa QLTC (PQLTCSC)

Boikarabelo bakeng sa QLTC porovenseng bo matleng a Ofisi ya Setho sa Lekgotla la Phethahatso (MEC).

Boikarabelo ba ho kenya tshebetsong le tsamaiso ya QLTC e tla ba ba Hlooho ya Lefapha porovenseng ka nngwe. Ho kenya tshebetsong le boikarabelo ba tsamaiso ba Hlooho ya Lefapha bo lokela ho kenyelletsa empa bo se ke ba fell a ho tse latelang:

- Ho thehwa ha dibopeho tsa kopanelo tsa ba nang le seabo ho QLTC mehatong yohle ya lefapha la porovense, haholoholo dikolong
- Ho beha leihlo boikamahanyong le batho ba nang le seabo ba nkileng dikano tsa QLTC
- Bohokahanyi le ho beha leihlo tshebetsong ya letsholo mehatong yohle ka hara porovense

Porovense ka nngwe e tla theha dibopeho tsa Komiti ya Tsamaiso ya QLTC ya Porovense e lokela ho ela hloko bohlokwa ba tekano, boemedi le boikgetho ba porovense ka nngwe. Motheo wa boemedi bo batalletseng o tlamehile ho tsitlallelwe empa bo tlamehile ho bontsha tekano mabapi le komiti e lekaneng hantle. Dikopano tsa Komiti ya Tsamaiso ya QLTC ya Porovense di lokela ho etellwe pele ke MEC kapa HOD fela

Ka ha QLTC e tsitlallela ho etsa thuto e be lebaka la setjhaba, mehato yohle ya dibopeho tsa QLTC e lokela ho kenyelletsa batho bohole kahohlehole kamoo ho kgonehang mme sena se tla laelwa ke motswako wa batho o fumanehang porovenseng, seterekeng le sekolong seo se amehang, dibopeho tsa QLTC di ka kenyelletsa, empa di sa lekanyetswa fela ho tse latelang:

- Baemedi ba Lekgotla la Puso la Sekolo
- Baemedi ba Mekgatlo ya Matitjhere
- Baemedi ba mekgatlo ya Baithuti le/kapa Lekgotla la Boemedi ba Baithuti
- Mekgatlo ya Bodumedi
- Baetapele ba Setso
- Mekgatlo ya setjhaba
- Borakgwebo kapa mekgatlo

Komiti ya Tsamaiso ya QLTC ya Porovense e bopilwe ka tse latelang:

- Hlooho ya Lefapha ke yena ya tla bitsa le ho etela pele dikopano,
- Mohokahanyi wa QLTC wa Porovense,
- Moemedi wa Setereke,
- Baetapele ba Mekgatlo(Yuniono) ya Porovense ba Mokgatlo ka mong le teng haeba ba na le ditho ka hara porovense eo,
- Moemedi wa Federeishene ya Lekgotla la Puso ka leng,
- moemedi wa batswadi kapa moetapele wa lehae kapa moetapele wa setho kapa dibopeho tsa setjhaba bao e leng baemedi ba ditjhabana ka hara porovense le dibopeho tsa baithuti

Mesebetsi le Boikarabelo

PQLTCSC e nka boikarabelo bakeng sa tse latelang:

- ho hokahanya mananeo a QLTC ka hara Porovense;
- ho etsa bonneta ba hore ho thehwa dibopeho tsa QLTC mehatong ya setereke le sekolo;
- ho beha leihlo le ho kenya tshebetsong letsholo la QLT mehatong yohle ka hara porovense;
- ho hlophisa diraporoto, kotara e nngwe le e nngwe, ka bohato ba boikamahanyo dikolong le diterekeng mabapi le ho kenya tshebetsong letsholo lena;
- ho hokahana le Lefapha la Thuto la porovense, Ditereke le Dikolo;
- ho hlophisa diraporoto le ho etsa ditshisinyo Lefapheng la Thuto la Porovense hammoho le ho NQLTCSC mabapi le diphuphutso tsa diraporoto.

PQLTC e lokela ho kopana bonyane hanngwe ka kotara

Komiti ya Foramo ya Setereke (DQLTCF)

Dibopeho tsa Setereke di lokela ho hlokomela bohlokwa ba boemedi ba tekano le boikgetho ba porovense ya bona. Motheo wa boemedi bo batalletseng o tlamehile ho tsitlallelwe empa bo tlamehile ho bontsha tekano mabapi le komiti e lekaneng hantle. DQLTCFSC e lokela ho kopana bonyane hanngwe ka kotara

Foramo ya Setereke ya QLTC e bopilwe ka tsela e latelang:

- Motsamaisi wa Setereke ya tla bitsa le ho etela pele DQLTCF ka dinako tsohle;
- Mohokahanyi wa QLTC wa Setereke;
- moemedi sekolo ka seng kapa wa dikolo;
- baetapele ba mokgatlo ka mong le teng haeba ba na le ditho ka hara Setereke seo;
- Moemedi wa Federeishene ya Lekgotla la Puso ka leng;
- moemedi wa batswadi kapa moetapele wa lehae kapa wa Marena kapa wa mekgatlo ya setjhaba bao e leng baemedi ba ditjhabana ka hara Setereke seo; le
- Baemedi ba mekgatlo ya Baithuti le/kapa Lekgotla la Boemedi ba Baithuti

Mesebetsi le Boikarabelo ba DQLTCF

Foramo ya Setereke e ikarabella ho tse latelang:

- ho kopana di sa tloha bonyane hanngwe ka kgwedi kotareng kanngwe ho elwe hloko hore tsamaiso e se e kentswe tshebetsong ka katleho;
- Bohokahanyi le ho beha leihlo tshebetsong ya letsholo mehatong yohle ka hara setereke: Mehatong ya Setereke, Sedika le Sekolo;
- ho etsa bonneta ba boikamahanyo hodima dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona ka batho ba nang le seabo
- ho etsa bonneta ba hore ho thehwa dibopeho tse fapaneng tsa QLTC ka hara didika le dikolo;;
- ho raporota, bonyane ka kotara, hodima tshebetso e phethahetseng ya letsholo sedikeng le sekolong hape le mehatong ya Komiti ya Tsamaiso ya QLTC;
- ho etsa bonneta ba hore diraporoto di a fumaneha ho tswa sekolong se seng le se seng ka nako e behilweng ke PQLTCSC;
- Bohokahanyi le Lefapha la Thuto la Porovense, Ditereke le Dikolo ntlheng ya ditaba tse hlahisitsweng diraporotong tsa sedika le sekolo; le
- ho hlophisa diraporoto le ho etsa ditshisinyo Lefapheng la Thuto la Porovense hammoho le ho komiti ya SQLTC SGB mabapitse fumanweng ho latela diraporoto.

Komiti tsa Boemedi ba Lekgotla la Sekolo (SGB) tsa QLTCT (SQLTCSGBC)

Sebopoho sena se lokela ho shebuwa e le sebopoho se bohlokwhadi sa QLTC ka ha se kenyeltsa matitjhere, batswadi, bahlanka ba lefapha, baithuti le setjhaba ka ho toba. Ke sepalangwang sa bohlokwa haholo ho fihlela sepheo sa rona sa thuto ya boleng bakeng sa bohle ka ho etsa le ho kgobokanya ditho tsohle tsa setjhaba tabeng ya thuto

Sebopoho sa SQLTCSGBC

SQLTCSGBC e tla ba komiti ya Lekgotla la Puso ya Sekolo mme e lokela ho botjwa ka tsela e latelang:

- setho sa SGB se tla etela pele/tsamaisa dikopano tsa komiti ya tlatsetso;
- Mosuwehlooho;
- boemedi bo tshwanetseng ba matitjhere (khr, a le mong ho tswa Mokgatlong ka mong o emetseng moifo o sebetsang moo);
- motswadi kapa mokgatlo wa setjhaba kapa wa bodumedi haeba le tengho kgoneha;
- Moemedi wa RCL dikelong tsa sekondari; le
- moemedi wa setereke kapa sedika (moo ho kgonehang)

Mesebetsi le Boikarabelo

Mesebetsi le boikarabelo ba komiti ya SQLTC SGB ke e latelang:

Jwalo ka komiti ya SGB, ho bohlokwa hore komiti ena e raporote kgafetsa ho SGB ka tsohle tseo e di fumaneng diphuphutsong tsa yona, mehato e sisingwang e ka nkuwang hammoho le tsela ya ho fihlella setjhaba e le tsela ya ho qoba phethaphetho ya mesebetsi. Ho na le dintlha tse pedi tse ka sehloohong mosebetsing le boikarabelong ba komiti ya SQLTC SGB. Tsona ke:

- Ho beha leihlo boikamahangong hodima dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona sekolong
- Ho raporota ka diphephetso le mehato eo ho rerilweng hore e tla nkuwa ka hara sekolo le setjhabeng ho SGB le sebopohong sa Setereke sa QLTC; hape le
- Ho kgothaletsa sekolo le setjhaba ka kakaretso ho kopana ho tshehetsa letsholo la QLTC ka sepheo sa ho fihlella katileho ya thuto e nang le boleng bakeng sa bohle.

Ka ho batalla, sena se bolela hore komiti ya QLTC SGB e lokela ho

- etsa bonneta ba hore bohle ba nang le seabo ba tsitlallela dikano tsa bona ka ho toba ka hara sekolo le hore sekolo se fihlellaboiakabelo le dintlha tsa bohlokwa tsa letsholo;
- ho etsa bonneta ba hore bohle ba nang le seabo sekolong - ho kenyeltswa mosuwehlooho hammoho le matitjhere le moifo/basebetsi ba tsamaiso, baithuti, batswadi le ditho tsa setjhaba - ho utlwisia bohlokwa le sebaka sa tshebetso sa letsholo la QLTC le ho kenya letsoho ka bottlalo ka hara dibopeho tsa komiti ya SQLTC SGB;
- ho beha leihlo le ho raporota ka diphephetso le dikatileho tsa letsholo la QLTC le sefutho seo le nang le sona tabeng ya ho kopanya batho bohle ba nang le seabo sekolong sohle ho fihlella boikarabelo ba letsholo la QLT hammoho le dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona;
- ho etsa bonneta ba hore ho ba le phatlalatso e phethahetseng e fuwang letsholo lena ka ho buisana le batswadi hammoho lesetjhaba; le
- ho romela diraporoto kgafetsa jwaloka ha DQLCF e hloka mabapi le tshebetso e phethahetseng ya letsholo bohatong ba sekolo.

(Sheba Sehlomathiso sa A, Maqepheng a 58 - 59, bakeng sa mehlala le mananetaba le dipampiri tse sebediswang bakeng sa ho beha leihlo);

NA RE KA FIHLELLA SEPHEO SA RONA JWANG

**(2) HO UTLWISISA DINTLHA TSEO HO SA
TJHETJHWENG HO TSONA**

HO UTLWISISA DINTLHA TSEO HO SA TJHETJHWENG HO TSONA

Sepheo se ka sehloohong sa QLTC ke ho laola le ho hokahanya motheo wa dibopeho tsa QLTC mehatong yohle tsamaisong ya thuto e le hore ho tle ho kennngwe tshebetsong dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona le tse amanang le thuto dikolong tsohle tsa rona

Disebediswa tsa ho beha leihlo bakeng sa komiti ya sekolo ya QLTC SGB

QLTC e hloka hore matitjhere le moifo ohle o ikamahanya le dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona ka sepheo sa ho fana ka thuto ya boleng bakeng sa bohle mme ka tsela e jwalo le ho sheba dintlha tse lokelang ho behwa leihlo e leng tsa bohlokwa haholo letsholong lena.

Mosebetsi wa komiti ya QLTC ke ho:

- Beha leihlo le ho raporota hore na sekolo se sebetsa jwang le ho hlahisa diphephetso le dikatleho dife kapa dife
- Ho kopana kgafetsa ho buisana ka tswelopele ya sekolo
- Ho kopanya setjhaba ho tshehetsta sekolo

Komiti ya sekolo ya QLTC e lokela ho ipotsa dipotso tse bohlokwa tse latelang:

- Na dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona di bolelang mabapi le dikolo tsa rona? Na sekolo sa rona se a sebetsa?
- Na re ka etsang ho etsa bonnete ba hore re hlola diphephetso dife kapa dife ho fihlella dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona?
- Na re ka kenya setjhaba jwang ho tshehetsta boiteko ba rona ho fihlella ho ithuta le ho ruta ho nang le boleng?

Ho bohlokwa ho hlakisa sefutho seo dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona se tla ba le sona:

Re boela re toboketsa dintlha tseo re sa tjhetjheng ho tsona. Matitjhere a tlamehile ho ba sekolong le ka diphaposing ka nako, ba rute mme ba se ke ba lesa mesebetsi hape ba se ke ba hlekefetsa baithuti! Bana ba lokela ho ba ka diphaposing ka nako, ba ithute, ba hlompe matitjhere a bona le bona ba hlomphane mme ba etse mosebetsi wa bona...

Moporesidente Zuma,Puo ka maemo a Naha, 03 Phupjane 2009

Moporesidente o ile a boela a toboketsa dintlha tse tharo (di "T" tse tharo) tse hlokeheng hore ho ithuta ho tswelepele. Tsona ke "Matitjhere ka nako, ho ruta ka dibuka tsa ho ithuta tse tshwanetsng, ho fanwe ka thupello e tshwanetseng le boikamahanyo le dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona"

Setshwantsho se latelang se hlakisa dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona mme se fana ka dithhaloso tse ka kgonang ho thusa le hore hobaneng ho sa fihlellwe dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona:

Dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona	Matshwao	Mabaka a ka bakang sena
<i>Matitjhere ka diphapsing le bahlanka ditulong tsa bona tsa mosebetsi kapa mosebetsing wa bona</i>	Bolofa bo Phahameng haholo	Ho ya diwekeshopong tsa thupello kapa dikopanong ka nako ya secolo. Ho hloka mafolofolo/ho sithabela maikutlo Ho kula kapa ho se phele hantle Kgaello ya kananelo le temoho ya matitjhere le bahlanka/moifo o sebetsang ka bokgabane
<i>Matitjhere a rute le bahlanka/moifo o sebetse ho ya kamoo mesebetsi ya bona e hlakisitseng ka teng</i>	Ba teng ka phapsing ka mmele fela empa ha ba itlhapisetsa ho ruta Ba teng ofising ka mmele fela empa ha ba fane ka disebediswatse hlokehang le tshehetso diterekeng le dikolong	Ho hloka mafolofolo/kgothaletso/matla Ha ho na moraloo wa Kharikhulamo Porovenseng, Seterekeng le sekolong Kgaello ya ntshetsopele ya matitjhere le bahlanka/moifo. Matitjhere a ruta dithuto tseo ba hlokang mangolo le bokgoni ba ho di ruta/ Bahlanka/Moifo o hiruweng e le ditsebi tsa dithuto tseo ba hlokang mangolo/bokgoni ba tsona. Kgaello ya matitjhere/ditsebi tsa kharikhulamo Diphaposi tse tletseng ho feta tekano
<i>Ho se lese mosebetsi fela ntle ho lebaka</i>	Matitjhere ha a itlhophisa, ha ba tshwaye mosebetsi wa baithuti kgafetsa, ha ba fe batswadi le baithuti molaetsa kgafetsa hore tshebetso e jwang Ha ba itshware ka mokgwa o bontshang boporofeshenale	Ho hloka kgothaletso Ha ho na moraloo wa Kharikhulamo sekolong, Seterekeng le Porovenseng Kgaello ya ntshetsopele ya titjhere / bahlanka/moifo
<i>Ha ho hlekefetswe baithuti</i>	Tlhekefetso ya baithuti mmeleng kapa ka thobalano	
<i>FANA KGAFETSA MOLAETSA WA TSHEBETSO HO BATSWADI LE BAITHUTI</i>	Bolofa Bana ba tlohetseng sekolo Ho baleha/lofa sekolong motsheare Ho ronngwa ho pheta mesebetsi e itseng bakeng sa matitjhere	Ho hloka kgothaletso Kgaello ya boikarabelo bakeng sa ho ithuta Ha ho na tataiso mabapi l e bokamoso menyethe ya ho kgetha lekala la mosebetsi Ho hlokeha batho ba atlehileng e leng mehlala Kgaello ya tshehetso ho tswa lapeng Ho kula ho bakwang ke tlhekefetso ya mmele kapa ka thobalano Lehlatsipa la bana ba bang ba iketsang dipoho, Tshebediso e mpe ya Dithethefatsi, Botlokotsebe

Dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona	Matshwao	Mabaka a ka bakang sena
Bana ba lokela ho ba ka diphapsing	Bolofa Bana ba tlohetseng sekolo Ho baleha/lofa sekolong motsheare Ho ronngwa ho pheta mesebetsi e itseng bakeng sa matitjhere	Ho hloka kgothaletso Kgaello ya boikarabelo bakeng sa ho ithuta Ha ho na tataiso ka mengetla e teng ya bokamoso ha ho kgethwa lekala la mosebetsi ho hlaha sekolong, seterekeng le Porovenseng Ho hlokeha batho ba atlehileng e leng mehlala Kgaello ya tshehetso ho tswa lapeng ebile ha ho na mananeo ho hlaha sekolong, seterekeng le Porovenseng ho thusa baithuti kapa batswadi ba kulang ka lebaka la tlhekefetso ya mmele, ya maikutlo kapa tlhekefetso ka thobalano Lehlatipsa la bana ba bang ba iketsang dipoho, Tshebediso e mpe ya Dithethefatsi, Botlokotsebe
Bana ba lokela ho fihla ka nako	Ho fihla lata sekolong	Ho hloka kgothaletso Kgaello ya boikarabelo bakeng sa ho ithuta le ho tshehetso baithuti ba kotsing Kgaello ya tshehetso ho tswa lapeng, mohlala, Kgutsana kapa malapa a tsamaiswang ke bana Ho hlokeha dipalangwang tse latang baithuti
Bana ba lokela ho ithuta	Katleho ya baithuti e fokolang	Dikgokahano tse fokolang mahareng a sekolo le baithuti mabapi le ditebello Ha ho ikamahanngwe le Khoutu ya Boitshwaro Ha ho na dibuka tsa ho etsa mosebetsi kapa dibukagakollo Ha ho na dideseke kapa ditulo Meaho e sa hlokomelwang hantle Tlala Mokgathala - Ha ho na dipalanwang tse latang baithuti Ho kula kapa ho se phele hantle Ho hlokeha tlwaelo/setho sa ho nka boikarabelo bakeng sa ho ithuta hara baithuti le malapa a bona
Bana, matitjhere le bahlanka/moifo ba lokela ho hlompha	Ho iketsa poho Boitshwaro bo sitisang ba bang ka phaposing Kgaello ya tlhokomelo le tshehetso bakeng sa baithuti. Boitshwaro bo bobe, ho hloka kutlwisiso ya ho etsa dintho ka nako le ho tshwara batho ba bang hampe	Ho hloka botho ba ho hlompha le ho hloka melawana ya boleng sekolong, Seterekeng le Porovenseng Khoutu ya Boitshwaro ya Sekolo hape le ho se ikamahanye le Khoutu Boitshwaro bo botle bakeng sa basebetsi ba setjhaba
Bana, matitjhere le bahlanka/moifo ba lokela ho etsa mosebetsi wa bona	Bana, matitjhere le bahlanka/moifo ba iphapanya ditaelo tsa ho etsa mosebetsi wa bona Phano e fokolang ya tshebeletso Tiehisoi ho arabela dikopong tsa sekolo le setereke	Ho itatola Ho hloka lelapa le o tshehetsang hae/ ho hloka tshehetso le tataiso ho hlaha batsamaising Boikarabelo bo bongata ba lelapa Ho hloka disebediswa lapeng, sekolong, seterekeng le sekolong

Dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona	Matshwao	Mabaka a ka bakang sena
<i>Di T tse tharo</i>		
<i>Ho ruta ka dibuka</i>	Dibuka tsa ho bala le tsa ho sebetsa di nyenyane kapa ha diyo ho baithuti le matitjhere hae kapa phapusing ya thupello	Dibuka tsa ho bala kapa tsa ho sebetsa ha diya finyella kapa di fenyella ka morao ho nako Ho hlokahala ha dibuka tsa ho sebetsa kapa tsa ho balaha se baithuti bohole ba nang le dibuka Dibuka tsa ho sebetsa le ho bala di finyelletse empa ha di a abua Bana ba timetsa dibuka kapa hona ho di senya Ha hona tsela kapa mokgwa wa ho kgutlisa dibuka tsa ho bala sekolong
<i>Tshehetso ya kgudiso e iphetang ho matitjhere le basebetsi ka kakaretso</i>	Tshehetso e sa lekanelang ho matitjhere le basebetsi ka kakaretso	Tekanelo le sa tsitsang ka hara dikolo, ditereke le diporovense

NA RE KA FIHLELLA SEPHEO SA RONA JWANG

**(3) DITEKANYEBO LE HO RAPOROTA MEHATONG
YOHLE YA QLTC**

DITEKOLO LE HO RAPOROTA MEHATONG YOHLÉ YA DIBOPEHO TSA QLTC

Ho beha leihlo le ho raporota mehatong yohle ya dibopeho tsa QLTC ke dintilha tsa bohlokwa tsa letsholo ho ntla fatsa boleng ba ho ithuta le ho ruta dikolong tsohle tsa rona.

Ditho tsa dibopeho dife kapa dife tsa QLTC, e ka ba Sekolo, Sedika, Setereke, komiti ya Porofense kapa ya naha, nakong eo ba ntseng ba beile leihlo ditsamaiso tsa kopanelo, di na le kgokahano e tobileng le dikomiti tse ding le tsa tlatsatso. Mathata le dikatleho tse bonweng mohatong wa sekolo, mohlala, di hloka ho kenyelletswa raporotong e hlokehant ya komiti mme tsona di fetisetswa mohatong o latelang.

Diphetho tsa ho beha leihlo le tshebetso ya “dintilha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona” bohatong ba sekolo di tlamehile ho raporotuwa ho SGB le Sedikeng kapa Seterekeng kamora kopano e nngwe le e nngwe ya komiti.

Diraporoto tsohle tsa ho beha leihlo hammoho lle mathata afe kapa afe a hlwauweng, di tlamehile ho tliswa sebopehong sa naha sa QLTC, haholoholo haeba ha di eso rarollwe ka ho phethahala ke dibopeho tse ding ta QLTC tsa porovense, tsa setereke le sekolo

Mokgwa o mong wa tshebetso wa bobedi o tla sebediswa ke batho ba nang le seabo ke ho etsa bonneta ba hore diphetho tsa ho beha leihlo di raporotuwa baemeding ba batho ba nang le seabo mehatong ya Sedika, Setereke, Porovense le Naha ho etsa bonneta ba hore tsena tsohle di a rarollwa mme ka ho etsa jwalo ho tshehetswa tsamaiso ya sekolo

Ditherisano le ditumellano raporotong e bohlok wahadi e hlophisitsweng ke komiti ya sekolo ya QLTC, e rekotang dikatleho le mathata, e lokela ho romelwa komiting ya SGB le ya Seterekeng/Sedika tsa QLTC ka bobedi ba tsonaMehato .

Mehato ya ho Raporota ya QLTC

* moo e sebetsang teng

Ho beha leihlo le ho Raporota ka QLTC ha ho ntshetswa pele dipetho tsa Ditlhahlobo tsa Naha tsa Selemo le selemo hammoho le dipetho tsa Kgerata ya 12 ya NSC

AA e bolela ANA, NSC hammoho le dihlahlolo dife kapa dife tse tlasa bolaodi ba Lefapha la Thuto ya Motheo le kapa la Porovense

Puso

Bohlokwa ba Ho beha leihlo mehato yohle e nkuweng phaposing ka nngwe, haholoholo bohatong ba sedika le setereke hammoho le bohatong ba porovense mabapi le "merero ya ntlatfatsa", e bileng teng ho hlaha dihlahllobong bo ke ke ba shebuwa hanyane

Komiti ya QLTC ya Sekolo ya SGB - Boikarabelo

- Diphetho tsa AA di arolelwana le komiti ya QLTC SGB
- Merero ya Dintlafatso e arolelanwa le QLTC
- Tumellano e fihlellwa hodima hore na ho ka etswa jwang hore dipetho ka bobedi ba tsona hammoho le polane ya ntlatfatsa di arolelanwa le batswadi le setjhaba
- Tumellano e a fihlellwa hodima hore na ho polane ya ho beha leihlo e tla sebetsa jwang le hore na tswelopele e jwang kapa kgaello e kae mme ho tla buisanwa le setjhaba ka tsona jwang
- QLTC ya Sekolo e tla sebedisa pampitshana ya ho beha leihlo e radilweng ke QLTC ya Porovense SC ka sepheo sa ho raporota Sedikeng/Seterekeng

QLTC ya Sedika/Setereke - Boikarabelo

- Diphetho tse tshwanetseng tsa AA di arolelanwa le Sedika/Setereke dikomiti tsa (C/D) QLTC
- Polane ya Ntlafatso ya C/D e arolelwana le dikomiti
- Tumellano e a fihlellwa hodima hore na ho polane ya ho beha leihlo e tla sebetsa jwang bohatong ba C/D
- Komiti e lokela ho hlahloba diraporoto tse rometsweng ke dikolo le ho etsa ditshisinyo tsa mawa ho rarolla mathata a hlwauweng.
- C/D QLTC e tla sebedisa pampitshana ya ho beha leihlo e radilweng ke QLTC ya Porovense SC ka sepheo sa ho raporota

Sedikeng/Seterekeng

Polane ya Sedika le Setereke e ka lemoha/shebana le:

- Bohato ba motsamaisi, kharikhulamo le tshehetso ya Lefapha la Porovense eo sekolo se e fuweng
- Bokgoni ba mosuwehlooho Tsamaisong
- Bokgoni ba Kopanelo ba botsamaisi ba Sehlopha sa Botsamaisi bo Phahameng
- Dikgeo tsa mesebetsi dikolong, tse kenyaletsang tsa Sehlopha sa Botsamaisi bo Phahameng (SMT)
- Mangolo a Thuto le boitsebelo ba matitjhere
- dithutong tseo ho lemohilweng tshebetso e fokolang/e mpe

- Ho fumaneha ha Disebediswa tsa ho ithuta le ho ruta dikolong (LTSM) dithutong tse lemohilweng (mohlala, Mathematiki)
- Na matitjhere a sebedisa nako e hlokeheng thutong?

Tshehetso ya Thuto bakeng sa

Ditsebi tsa dithuto di tlamehile:

- Ho nka boikarabelo ba ho rarolla dintlha tsohle tse amanang le dithuto, tse ka kenyaletsang:
- Ho rarolla kgaello ya tsebo le bokgoni dibakeng tsa boithuto
- Ho thusa ka ho hlophisetsa sekolo, phaposi, ho etsa polane ya sekolo, mananeo le boitlhophisetso ba ho ruta
- Ntshetsopele ya mananeo a dihlahlolo
- Ntshetsopele ya mesebetsi ya dihlahlolo tseo e leng tsa maemo a tshwanetseng
- Ho rupella matitjhere ho laola ditekolo tsa ntlha ka nngwe bohatong ba sekolo
- Ntshetsopele ya mananeo a kalafo a tobaneng le dibaka tse kgethehileng tsa bofokodi.

Boikarabelo ba Komiti ya Tsamaiso ya Porovense ya QLTC Boikarabelo ba Komiti ya SC

- Hlooohya Lefapha e tla arolelana le QLTC SC mawa a fumanehang bohatong ba porovense a tla arabela dipethong tsa dihlahlolo ho kenyaletswa mawa a tlisang dipethohlo le hore na ho tla sebediswa nako e kaee ntlheng ya ho beha leihlo
- SC e lokela ho hlahloba diraporoto tse rometsweng ke CD le ho etsa ditshisinyo tsa mawa ho rarolla mathata a hlwauweng
- SC e lokela ho sebedisa pampitshana ya ho beha leihlo ho raporota ho SC ya Naha

DITEKOLO LE HO RAPOROTA KA MAEMO A

DISEBEDISWA TSA HO BEHA LEIHLA BAKENG SA HO BA MALALAALAOTSWE POROVENSENG

Lebitso la Porovense: _____

Aterese ya Ofisi: _____

Lebitso la Hlooho ya Lefapha: _____

(Di)Nomoro tsa ho Buisana: _____

Fekese: _____

Aterese ya I-meili: _____

(Ba)Mohokahanyi wa QLTC: _____

1. MEHLODI/DISEBEDISWA TSA KHARIKHULAMO:-

	Dintlha tseo ho sa tjhetjhuweng ho tsona	Diphuputso/Bopaki	Ditlhakisetso/ Phephetso
1.	Ho etsa bonneta ba hore ho romelwa LTSM dikolong tsohle pele nako ya selemo sa sekolo se fetileng e fela		
2.	Ho phatlalatsta dikgeo tsohle tsa mesebetsi le ho etsa bonneta ba hore ho phethetswe khiro		
3.	Ho laola le ho hlwaya le ho beha matitjhere ohle a lenaneng la palo e hodimo.		
4.	Ho entswe bonneta ba hore matlole a selemo se fetileng a lefuwe dikolong tsohle le hore matlole a selemo sa dithuto sa jwale a motjheng		
5.	Ho se ho hlophisitswe diraporoto tsa ditekolo tsa dibuka le dipolane bakeng sa dithuto tse sa fumaneheng habobebé		
6.	Porovenseng kharikhulamo lenaneo la thupello bakeng sa selemo seo di se di phatlaladitswe ho lebiswa Diterekeng tsohle		
7.	Ho se ho lebisitswe direjisetara tsa boteng ba baithuti le Matitjhere Diterekeng hape ho behilwe leihlo tshebetsong ya maano		

2. DIPEHELO TSA KHARIKHULAMO:

8.	Ho laola le ho beha leihlo tsamaisong ya ho amohela baithuti dikolong tsohle hape ho hlophisitswe raporoto e phethahetseng		
9.	Ho beha mekgwa ya tshebetso ho beha leihlo tshebetsong ya Setereke mabapi le ho tshehetsa dikolo ka ho kenya tshebetsong kharikhulamo, Ntshetsopele ya Titjhere le mawa a ho rarolla diphetho tsa ANA le matshwao a mang		
10.	Ho phethela le ho romela dipolane tsa tataiso ya Kharikhulamo ya Porovense ho kenyelletswa dipolane tsa selemo le tsa kotara Diterekeng		
11.	Ho fa Ditereke le Diporovense ditataiso ka lenanenako la dithuto, lenanenako la ho phomotsana, lenanenako la ho sebetsa mabaleng, jj		

3. TSHIRELETSO LE POLOKEHO:

12.	Ho fa Ditereke mekgwa ya tshebetso ya Tshirelerso le Polokeho bakeng sa ho laola metsamao ya baeti hammoho le ditataiso tsa leano		
13.	Ho rala le ho romela Hlahlolo ya Kotsi Porovenseng le Dipolane tsa Bonamodi le ditataiso bakeng sa sefeso, mabaka a behang bophelo kotsing, mehato e tla nkuwa ho Iwantsha le ho thibela botlokotsebe, dithethefatsi le merusu		

4. SEBOPEHO SA METHEO DIKOLONG:

14.	Polane ya Botsamaisi bakeng sa ho alafa mathata a sebopeho sa metheo a maholo e teng moo ho hlakisitsweng dinako tsa ho e romela hammoho le kabu ya bajete, mohlala marulelo a dutlang, mabota a wang, kgaello ya diphaposi, dikolo tse sentsweng ke difeo		
-----	--	--	--

5. PUSO LE BOETAPELE:

15.	Ho theha dibopeho tsa Porovense tsa QLTC ka Melao e hlakileng ya Tshebetso hammoho le polane ya ho beha leihlo tshebetsong hodima dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona		
-----	---	--	--

Hlooho ya Lefapha la Porovense/ Mohlanka ya fuweng matla a molao: _____ Letsatsi: _____

DITEKOLO LE HO RAPOROTA KA MAEMO A

DISEBEDISWA TSA HO BEHA LEIHL BAKENG SA HO BA MALALAALAOETSWE DITEREKENG

Setereke:

Aterese ya Ofisi:

Lebitso la Molaodi wa Setereke:

(Di)Nomoro tsa ho Buisana:

Fekese:

Aterese ya I-meili:

(Ba)Mohokahanyi wa QLTC:

---

1. MEHLODI/DISEBEDISWA TSA KHARIKHULAMO:-

	Dintlha tse o sa tjhetjhuweng ho tsona	Diphuputso/Bopaki	Ditlhakisetso/ Phephetso
1.	Ho etsa bonneta ba hore LTSM di tlisitswe ka nako dikolong tsohle		
2.	Ho etsa bonneta ba hore dikolo tsohle di phethetse ditsamaiso tsa lenane la batho ba entseng kopo ya mosebetsi le diinthaui le ho phethela khiro.		
3.	Ho phethela le ho hlwaya le ho beha matitjhere ohle a lenaneng la palo e hodimo. matitjhere		
4.	Ho etswe bonneta ba hore matlole bakeng sa selemo sena se hodimo a lefuwe bakeng sa dikolo tsohle		
5.	Ho se ho hlophisisws le ho romelwa diraporoto tsa ditekolo tsa dibuka le dipolane tsa bonamodi bakeng sa dithuto tse sa fumaneheng habobebe Porovenseng		
6.	Ho fa dikolo ditataiso tsa lenanenako la dithuto, lenanenako la ho phomotsana, lenanenako la ho sebetsa mabaleng, jj		

2. DIPEHELO TSA KHARIKHULAMO:

7.	Ho laola le ho phethela tsamaiso ya kamohelo ya bana dikolong tsohle		
8.	Ho se ho lebisitswe direjisetara tsa boteng ba baithuti le Matitjhere dikolong hape ho behilwe leihlo tshebetsong ya maano a boteng		
9.	Ho hlaha le ho romela dipolane tsa tsamaiso ya Kharikhulamo ya Setereke ho kenyaletswa dipolane tsa mosebetsi wa selemo le tsa kotara dikolong tsohle		
10.	Ho thusa dikolo ntshetsopeleng ya dipolane tsa kharikhulamo ya tsona tse thehilweng hodima ANA kapa diphetho tsa kgerate ya 12 kapa letshwao lefe kapa lefe		

3. TSHIRELETSO LE POLOKEHO

11.	Dikolo di se di filwe mekgwa ya tsamaiso ya Polokeyo le Tshireletso bakeng sa ho laola metsamao ya baeti hammoho le ditataiso tse ding tsa leano		
12.	Ho phatlaladitswe/rometswe Polane ya Hlahlobo ya Kotsi le Dipolane tsa Bonamodi le ditataiso bakeng sa sefeso, mabaka a behang bophelo kotsing, mehato e tla nkuwa ho Iwantsha le ho thibela botlokotsebe, dithethefatsi le merusu le hore di ka kenngwa tshebetsong jwang		

4. SEBOPEHO SA METHEO DIKOLONG:

13.	Ho radilwe polane ya Botsamaisi bakeng sa ho alafa mathata ohle a seboleho sa metheo a maholo a raporotuweng ke Dikolo, mohlala marulelo a dutlang/nelang, mabota a wang, kgaello ya diphaposi, dikolo tse sentsweng ke difefo		
14.	Ho lokisa mathata a seboleho sa metheo/kaho hammoho le mathata a mang a raporotuweng Porovenseng, mohlala, dikolo tse sentsweng ke difefo, kgaello ya diphaposi, kaho ya motheo e fokolang, jj		

5. NTSHETSOPELE YA TITJHERE

15.	Ho ntshetsedswe pele le ho phatlalatwa Polane ya Lenaneo la Thupello ya Ntshetsopele ya Matitjhere Seterekeng bakeng sa selemo sa dithuto		
-----	--	--	--

6. PUSO LE BOETAPELE:

17. Ho theha diforamo tsa Setereke tsa QLTC ka Melao e hlakileng ya Tshebetso hammoho le polane ya ho beha leihlo tshebetsong hodima dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona		
--	--	--

Hlooho ya Lefapha la Porovense/ Mohlanka ya fuweng matla a molao: _____ Letsatsi: _____

DITEKOLO LE HO RAPOROTA KA MAEMO A

DISEBEDISWA TSA HO BEHA LEIHL BAKENG SA HO BA MALALAALAO TSWE BOHATONG BA SEKOLO

Lebitso la Sekolo: _____

Aterese ya Sekolo: _____

Setereke: _____

Nomoro ya EMIS: _____

Lebitso la Mosuwehlooho: _____

(Di)Nomoro ya ho buisana: _____

Fekese: _____

Aterese ya i-meili: _____

(Ba)Mohokahanyi wa QLTC: _____

1. SEBOPEHO SA METHEO DIKOLONG:

MOSUWEHLOOHO LE SEHLOPHA SA SEKOLO SA BOTSAMAI SI		
Dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona	Diphuphutso/Bopaki	Ditlhakisetso/Phephetso
Na ho na le dideseke le ditulo tse lekaneng bakeng sa moithuti ka mong?		
Haeba ho se jwalo, na ke baithuti ba bakae ba amehileng?		
Na sekolo se kentswe terata hantle ebile se bolokehile?		
Na sekolo se na le laeborari e sebetsang ebile e nang le disebediswa?		
Na laboratori ya Saense e reketswe le ho tlatswa ka disebediswa hape le hore na di a sebetsa?		
Na sekolo se na le metsi a lekaneng le disebediswa tsa tsamaiso ya metsi le dikgwerekgwere?		
Na lenaneo la phepo ya bana le sebetsa hantle/ka ho phethahala?		
Na sekolo se na le disebediswa tsa dipapadi		
Na sekolo se hlwekile ka kakaretso?		
Na Polane ya tlhokomelo e teng bakeng sa ho sebetsana le mathata a motheo wa kaho?		
Na ho na le Mathata a Motheo wa Kaho le hore na di raporotuwe Seterekeng, mohlala, marulelo a nelang, mabota a wang, kgaello ya diphaposi ?		

2. DIPEHELO TSA KHARIKHULAMO:

MOSUWEHLOOHO LE SEHLOPHA SA SEKOLO SA BOTSAMAI SI		
Dintlha tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona	Diphuphutso/Bopaki	Ditlhakisetso/Phephetso
Sekolo se na le poalne ya tsamaiso ya Kharikhulamo, ho kenyelletswa: <ul style="list-style-type: none"> • dipolane tsa selemo le mosebetsi wa kotara • Lenanenako la dithuto le nang le diketsahalo tsa boikwetliso kamora sekolo & lenane la batho ba tla sebetsa 		

Na sekolo se tsebisitswe ka ditebello tse amanang le ho kenya tshebetsong kharikhulamo?		
Na diphetho tsa ANA, diphetho tsa kgerata ya 12 kapa matshwao afe kapa afe di sebedisitswe e le motheo o ka sebediswang ho rala dipolane tsa kharikhulamo?		
Na kamohelo ya baithuti bakeng sa selemo sena e phethetswe ka nako?		
Na direjisetara tsa boteng ba baithuti le matitjhere di teng le hore di laolwa hantle?		
Na leano la boteng ba Baithuti le teng?		
Na moithuti e mong le e mong o na le bukakgakollo bakeng sa thuto e nngwe le e nngwe?		
Haeba ho jwalo, hobaneng, ke ba bakae ba di hlokang le hore na ke dibakeng dife?		
Na matitjhere a behilwe Dithutong tseo ba nang le mangolo a tsona ho ka di ruta?		
Haeba ha ho jwalo, hobaneng, ke ba bakae le hore na ke dibakeng dife?		
Na ba behilwe diphaposing bakeng sa selemo sa jwale sa dithuto		
Na ho na le diphaposi kapa dithuto dife kapa dife tse hlokang matitjhere?		
Hlakisa dithuto/dikgerata/mekgahlelo le palo ya baithuti ba bana ba amehang?		
Haeba baithuti ba amehile, na ho tla nkuwa mehato efa ho lokisa seo?		

3. DISEBEDISWA TSA KHARIKHULAMO:

Dintilha tseo ho sa tjhetjheng ho tsona	Diphuphutso/Bopaki	Ditlhakisetso/Phepheto
Ho phethetswe lenane la Kabo ya dikgeo tsa mosebetsi <ul style="list-style-type: none"> Dikgeo tsa mosebetsi di kwetswe Matitjhere a lenaneng le palo e hodimo a hlwauwe ebile a sebediswa hantle 		
Na ho kentswe (otara) ya dibuka tsa ho ngola le hore na di rometswe sekolong pele di bulwa hape bakeng sa selemo se setjha sa sekolo?		
Na baithuti bohole ba se ba di fumane?		
Na ho na le kgaello dife kapa dife?		
Na ho se ho fumanwe dibuka tsa ho sebetsa tsa puo e nepahetseng?		
Na ho na le mokgwa wa tsamaiso wa ho kgutlisetsa dibukakgakollo sekolong seo?		
Haeba karabo e le E, na mokgwa oo wa tsamaiso o a atleha?		
Na ba behilwe diphaposing bakeng sa selemo sa jwale sa dithuto		

4. NTSHETSOPELE YA TITJHERE:

Dintilha tseo ho sa tjhetjheng ho tsona	Diphuphutso/Bopaki	Ditlhakisetso/Phepheto
Na Polane ya Ntshetsopele ya Titjhere le teng?		
Na sekolo se fumane tshehetso e hlokehang ofising ya setereke, khr Na Setereke se hlophositse diwekeshopo ho tsebisa matitjhere ka diphethoho tsa kharikhulamo?		

Lenaneo la Setereke la Thupello Ntshetsopeleng ya Titjhere le se le hlophisiswe ebole le rometswe		
---	--	--

5. TSHIRELETSO LE POLOKEHO SEKOLONG:

Dintlha tseo ho sa tjhetjheng ho tsona	Diphuputso/Bopaki	Ditlhakisetso/Phephetso
Tsebo ya mehato ya polokeyo, dipehelo tsa ho kgalema hammoho le mesebetsi e tsamaisang le yona		
Na ho na le le maano a Kamohelo, Polokeyo, Kgalemo, Boitshwaro ba Matitjhere le Baithuti, Ho ima hammoho le maano a hlokeheng ho kenyelotswa Dikhoutu tsa Boitshwaro?		
Ho lekotswe ka hloko le ho saenela Khoutu ya Boitshwaro		
Na Khoutu ya Boitshwaro ya Sekolo e saennwe ke batho bohole ba nang le seabo		
Na ho entswe Polane ya Hlahlolo ya Kotsi le Polane ya Bonamodi (sefeso, mabaka a behang bophelo kotsing, mehato e tla nkuwa ho lwantsha le ho thibela botlokotsebe, dithethefatsi le merusu, jj)?		
Na ho na le rejisetara ya ho laola baeti ba kenang sebakeng seo?		

6. PUSO LE BOETAPELE:

Dintlha tseo ho sa tjhetjheng ho tsona	Diphuputso/Bopaki	Ditlhakisetso/Phephetso
Na ba hlakiseditswe ka mesebetsi le boikarabelo ba bona?		
Ho entswe bonnete ba hore maano a kgalemo a teng/ngotswe fatshe		
Ho entswe shejule bakeng sa dikopano tsa batswadi		
Ho entswe bonnete ba hore batswadi ba lemojisitswe ka dikopano tse lenaneng/shejuleng		
Ho thehilwe komiti ya QLTC SGB ho beha leihlo hodima dintlha tseo ho sa tjhetjheng ho tsona		
Na komiti ya SGB e a sebetsa, e kopana kgafetsa le raporota ho SGB		
Haeba ha ho jwalo, hobaneng?		
Ho thehilwe dikomiti tse ding tse tshwanetseng tsa SGB, mohlala, komiti ya tsa Ditjhelete, Kgalemo, jj		
Ho entswe bonnete ba hore dikgeo tsohle tsa mesebetsi di phatlaladitswe mme ho rometswe ditshisinyo Lefapheng bakeng sa hore dikgeo tseo di tlatswe		
Ho lokisitswe metheo ya kaho mathata le tse ding di raporotuwe Seterekeng mohlala, marulelo a nelang, mabota a wang, kgaello ya diphaposi		
Na Bajete ya Sekolo bakeng sa selemo se latelang e se e ananetswe?		

Mosuwehlooho: _____

Letsatsi: _____

Setempe sa Sekolo

Na komiti ya sekolo QLTC SGB ya sekolo e ka beha leihlo le ho raporota diphephetso jwang?

Phephetso	Tekolo/ho supa mokgwa wa Tshebetso wa leano	Ditsamaiso tsa Puisano ka molao	QLTC
Bolofa bo Phahameng haholo	Leano la boteng ba Baithuti Leano la Lifi	Foramo ya Setereke ya SGB le Mesuwehlooho	Romela taba komiting ya QLTC Ho buisanwe ka taba le Mosuwehlooho QLTC e lokela ho kenya taba ena raporotong ya bona e romelwang ho SGB le Setereke sa QLTC
Ho fihla lata sekolong ke/hara matitjhere, moifo wa lefapha le baithuti	Molao wa Khiro ya Matitjhere , Molao wa Tshebeletso ya Setjhaba Molao wa motheo wa sekolo	Mosuwehlooho, komiti ya QLTC SGB le Setereke sa QLTC	Ho buisanwe ka taba le Mosuwehlooho le batho bohole ba nang le seabo QLTC e lokela ho kenya taba ena raporotong ya bona e romelwang ho SGB le Setereke sa QLTC Setjhaba se lokela ho thusa ka ho beha leihlo
Matitjhere a be ka diphaposing ka nako ba rute	Disetatemente tsa Leano la Naha Direjisetara tsa Lenanenako	Mosuwehlooho, komiti ya QLTC SGB le Setereke sa QLTC	Ho buisanwe ka taba le Mosuwehlooho le SMT mme haeba ho hlokeha taba e raporotuwe SGB le Setereke sa QLTC
Kgaello ya dibukakgakollo/ dibuka tsa mosebetsi	Metjha le maemo a tshebetso bakeng sa ho fana ka matlole	Mosuwehlooho, komiti ya QLTC SGB le Setereke sa QLTC	Ho buisanwe ka taba le Mosuwehlooho mme ho latele raporoto e romelwang ho SGB le Seterekeng sa QLTC
Baithuti ba sebetsang bohatong ho ka tlase ba na ha bakeng sa Dihlahlobo tsa Naha tsa Selemo le selemo kapa dihlahlobo tsa NCS tsa Kgerata ya 12	Molao wa Khiro ya Matitjhere Molao Leano la Naha la Thuto Molao	Mosuwehlooho, komiti ya QLTC SGB le Setereke sa QLTC	QLTC e kope raporoto ho hlaha ho mosuwehlooho le SMT ka diphetho tsa ANA mme e batle tlhaloso hore na hobaneng tshebetso e le/bile fatshe ho feta kamoo ho hlokehang hape le ho nka boikarabelo ba hore ho tla etswa eng diphaposing le sekolong ho lokisa Raporoto ya Diphetho mme e romelwe/fetisetswe pele ho SGB le QLTC ya Setereke Mosuwehlooho o tlamehile ho bitsa dikopano tsa batswadi le setjhaba moo ho tilo hlaloswa lewa la ho ntifatasa tshebetso ya baithuti pontsheng ya bohole
Moya o fatshe ka hara matitjhere	Lenaneo la Ho Phela hantle la Basebetsi	Moifo, Mosuwehlooho, komiti ya QLTC, setjhaba, SGB le Setereke sa QLTC	Ho buisanwe ka taba le moifo le Mosuwehlooho ka thoko. Ho batliswe mabaka a ka sehloohong a bakang hore moya o be fatshe. Ho ralwetshisinyo e tla lekolwa ke komiti ya QLTC - e lokela ho raporotuwa ho SGB le Seterekeng sa QLTC
Kgaello ya kananelo le temoho ya matitjhere a kgabane	Dikgau tsa Naha tsa ho Ruta, Letsatsi la Lefatshe la Matitjhere	Mosuwehlooho, Komiti ya QLTC, setjhaba, SGB le Setereke sa QLTC	Komiti ya QLTC e fumane ditsela tsa ho ananelo bokgabane le boitelo bohatong ba sekolo le setjhaba. Ho lekolwe hore na Mosuwehlooho o entseng mabapi le NTA hape le raporoto e yang ho SGB Na sekolo se entseng nako e fetileng ho keteka Letsatsi la Lefatshe la Matitjhere? Na sena se ka ntifatasa jwang ntle le ho sitisa letsatsi la sekolo kapa hona ho sebedisa bajete ya sekolo? Na komiti ya QLTC e ka sebedisana jwang le setjhaba?
Ho atolosa bokgoni ba ka hare	Thupello, botataisi, dithuto tsa thomellano tse hokahantsweng, mananeno a inthanete	Mekgatlo ya Bodumedi, diforam tsa setjhaba, dikopano tsa sekolo, kgwebo, Tumellano ya NEDLAC	SGB, Batswadi, Baetapele ba setjhaba le ditho

Phephetso	Tekolo/ho supa mokgwa wa Tshebetso wa leano	Ditsamaiso tsa Puisano ka molao	QLTC
Puso e ntlafetseng le boikamahanyo	Thupello, botataisi, dithuto ka thomello, mananeo a inthanete	Mekgatlo ya bodumedi, setjhaba, diforamo, dikopano tsa sekolo, Tumellano ya molao ya NEDLAC, Setereke	SGB, Setereke, Batswadi, baetapele le ditho tsa setjhaba
Dipuisano tse ntlafetseng le batswadi le setjhaba	Moralo wa dikolo o ntlafetseng	Mosuwehlooho, SMT, komiti ya QLTC, SGB le QLTC ya Setereke	<p>Ho buisanwe ka taba ena le Mosuwehlooho le SMT mme ha ho hlokeha ho raporotuwe taba ena ho SGB.</p> <p>Ho etsa bonnete ba hore Mosuwehlooho le SMT le SGB ba rala polane ya sekolo ya selemo, yona e kenyelsetse matsatsi a bohlokwa a jwaloka dikotara tsa sekolo, matsatsi a phomolo a setjhaba, matsatsi a ho ngola ANA le NCS. Dihlahlolo tsa Kgerate ya 12 hammoho le matsatsi a dikopano tsa batswadi le matitjhore hammoho le diketsahalo tsa matsatsi a bohlokwa a diketsahalo sa dipapadi le setso a kenyelsetsang sekolo sohle, dikopano tsa SGB le batswadi moo ho buisanwang ka bajete hammoho le matsatsi a selemo le selemo a ho lata le ho kgutlisa dibuka ke baithuti dikolong.</p>
Ho hlokomela motheo wa kaho sekolong ho kenyelsetswa disebediswa tsa dipapadi le tsa setso	Leano la Tlhokomelo ya Sekolo	Mekgatlo ya bodumedi, diforamo tsa setjhaba, dikopano tsa sekolo, dikgwebo, Tumellano ya molao ya NEDLAC	<p>Ho theha leano la ditlhoko tsa tlhokomelo ya sekolo le ho ntshetsapele polane ya tlhokomelo ya dinako tsohle</p> <p>Ho rala lenane la dikgwebo hammoho le bafani ba ditshebeletso ba teng setjhabeng haholoholo bao ba hokahaneng le sekolo hammoho le dintlha tsa ho buisana le bona ka bottalo mme ho hlakiswe ditlhoko le polane ya tlhokomelo.</p> <p>Ho ba Mohlala.</p> <p>Ho kenya letsoho mananeong a bopilweng bakeng sa tlhokomelo ya motheo wa kaho</p> <p>Ho ithaopa mananeong a phepo ya dijo le a ditshimo dikolong, ho lokisa difensemsetere le ho lokisa dintho tse ding tse nyenyane.</p> <p>Ho kgothaletsa ditho tsa setjhaba bao e leng ditsebi makaleng a mesebetsi ya bona, Mohlala, ba sebetseng ka diphaepe, boramotlakase le ba hahang ho thusa sekolo ka tlhokomelo ya dinako tsohle ka ho ithaopa.</p> <p>Na komiti ya QLTC e ka kenya letsoho jwang?</p> <p>SGB, Batswadi, Baetapele le ditho tsa setjhaba</p>

Dipehelo tsa ho Raporota

Diraporoto di lokela ho romelwa dikopanong tsa QLTC mme di ananelwe pele di ka romelwa mohatong o latelang.

Tabeng ya komiti ya sekolo ya QLTC, raporoto e nngwe le e nngwe e tlamehile ho romelwa ho SGB. E tlamehile hape ho romelwa Komitingya Setereke ya QLTC

Raporoto e lokela ho kenyeltsa tse latelang:

- Raporoto ya balatedi ba bang le ba bang e hlakisang seo ba se entseng mabapi le ho phatlalatsa le ho tsebisa setjhaba ka QLTC
- Raporoto ya balatedi ba bang ba bang ka boteng le ho fihla ka nako mehatong yohle sekolong
- Raporoto ya balatedi ba bang le ba bang mabapi le boikamahanyo le dikano tsa bona, khr, baithuti (moo ho tshwanetseng), batswadi, ditho tsa SGB, matitjhere, mosuwehlooho le ditho tsa setjhaba
- Raporoto mabapl le ketsahalo efe kapa efe ya ho kopanya setjhaba:

Mohlala, raporotong ho kenyeltswe lenaneo moo setjhaba se ileng sa bitsetswa kopanong moo ho neng ho hlakiswa mawa a ho ruta/kharikhulamo ao sepheo sa ona e leng ho ntlaufatsa ho ithuta le ho ruta ka boleng kapa ho hhaloswa diphetho bakeng sa bohle ba amehang mme kamorao ho moo ho hhaloswe ka tswelopele e teng kapa ho fanwe ka raporoto ya kgaello ha ho ne ho behilwe leihlo.

Dikopano di bohlokwa hape bakeng sa ho fana ka raporoto ka mehato efe kapa efe e nkilweng, mohlala, na ho bile le tswelopele kapa tjhe ntlheng e itseng. Ho romelwe lenanetsamaiso ho ditho tsa komiti ya SGB hammoho le metsotso ya kopano e fetileng bonyane beke pele ho kopano e latelang. Kopanong ya pele, komiti ya SGB e lokela ho rala shejule ya matsatsi bakeng sa dikopano tsa selemo. Shejule ena e ka latela ya Komiti ya Ditjhelete ya Sekolo hammoho le shejule ya dikopano tsa SGB ka ha komiti ya QLTC SGB e lokela ho kopana pele ho kopano ya SGB e latelang e le hore e tle e tsebe ho hlophisa raporoto.

Ka fatshe mona ke mohlala wa lenanetsamaiso le radlweng e le hore kopano e tle e tsebe ho sebetsana le ditaba tsohle mme e tle e kgone ho fihlella diqeto ka mehato e lokelang ho nkuwa.

Ka kopo, fumana mehlala ya lenanetsamaiso bakeng sa komiti ya sekolo ya QLTC SGB le mohlala ho bontsha hore na raporotoe ka ngolwa jwang Sehlomathisong sa A, Leqephe la 58 bukanatataisong ena

NA RE KA FIHLELLA SEPHEO SA RONA JWANG

(4) PHATLALATSO LE HO KOPANYA SETJHABA

*Re kenya letsoho jwang ho tshehetsa thuto ya Setjhaba e
nang le Boleng*

Ho Kopanyasetjhaba mehatong ya na ha le ya porovense

Tshebetso e ntle tsamaisong ya sekolo ke se boharengho haha motheo wa bokgoni bakeng sa kgolo le ntshetsopele le ho etsa bonnate ba hore setjhaba se kcona ho fihlella maikemisetso a sona a tekano le ntshetsopele” (Tumellano 2, 2011: 4).

Tumellano ya Molao

Letona la Thuto ya Motheo, Mof. Angie Motshekga, MP, ka tshebedisano le baetapele ba phahameng ba mekgatlo ya basebetsi, setjhaba le mekgatlo ya kgwebo ka hara NEDLAC e thehilweng Tumellanong ya NEDLAC moo ho neng ho buiswanwa ka thuto ya motheo le dilekane le dikolo ka la 02Phato 2011 mane Butterworth, Kapa Botjhabela.

Tumellano ena ya molao e saennwe ka Phupjane 2011 ke baetapele ba Kgwebo ba Kopaneng (COSATU, FEDUSA le Nactu); BUSA; le Setjhaba le Balatedi hammoho le Letona la Thuto ya Motheo boemong ba Mmuso. Sepheo sa Tumellano ke ho kgobokanya le ho kgothaletsa Maaforikaborwa ho tshehetsa dikolo tsohle (ka ho toboketsa taba ya dikolo tse sa sebetseng hantle) ho tsitlallela diphetho tsa thuto ya motheo e nang le boleng.

Lefapha la Thuto ya Motheo hammoho le Mekgatlo ya Basebetsi e Kopaneng e kopane ho nka kano boitelong ba bona ba thuto e nang le boleng ka tshaenelo ya maoba mona ya Tumellano ya Molao Thutong ya Motheo. Ona e bile motsotsotso wa nalane bakeng sa thuto ka ha o bontsha qaleho ya nako e ntjha moo bohole ba amehang thutong, balekane le balekane setjhabeng ba tlamang mekgatlo ya bona ho tshehetsa letsholo lena la ho fihlella ho ithuta le ho ruta ka boleng Aforika Borwa. Ntsha ya bohlokwa haholo ya Tumellano ena ya Molao ke ho sebetsa le dikolo tse hlwauweng e le hore di tle di tobane le diphephetso tsa tsona ka ho di fa tshehetso e tobileng.

Bohole ba saenneng - mekgatlo ya basebetsi e kopaneng, kgwebo le dibopeho tsa setjhaba tse nang le boemedi ho NEDLAC - di ikanne ka ho tshehetsa boitelo ba Letona Angie Motshekga ho ntlefatsa thuto ya boleng eo ho fanwang ka yona dikolong tsa setjhaba

Tumellano ena e matlafatsa mananeo a Letsholo la ho Ithuta le ho Ruta ka Boleng -- ena ke tumellano ya ditshaenelo tse ngata mahareng a batswadi, matitjhere, mekgatlo ya basebetsi, setjhaba le Boemedi ba Puso Dikolong ka sepheo sa ho fihlella ho ithuta le ho ruta ka boleng bakeng sa bohole.

Letona Motshekga o ile a bontsha lethabo la hae ka boiqapelo bona nakong eo a neng a fana ka puo ho bohole ba saenetseng tumellano ena mane Sol Plaatje House, Pretoria ka Labobedi, 20 Loetse.

“Lena ke lenaneo le thabisang haholo bakeng sa rona; ke katleho e kgolo haholo le mohlodi wa tshepo,” ho rialo Letona “Ha re sebedisanammoho le mekgatlo ya basebetsi hammoho le dikolo tsohle tsa rona re ka tobana le diphephetso tsa thuto tseo Aforika Borwa e tobang le tsona”.

“Ke kgothetse ebile ke na le tebello ya hore na Tumellano ena e bolelang le hore e sebetse hobane re a e hloka jwaloka lekala,” ho tlatseleditse Letona Motshekga

Letona le ile la tswela pele ho bolela hore le ha Aforika Borwa e fihlelletswe katileho e kgolo dibakeng tse ding tsa tsamaiso ya dikolo, palo e kgolo ya baithuti ba rona e tswa ditokolohong tse futsanehileng e leng taba e nang le diphephetso tsa yona. Ha ho pelaelo ya hore tsamaiso ena e bontsha tshebetso ka tekano haholo hape le tshehetsa bafutsana ho feta ka selemo sa 1994 mme phihlello e ntlfatse empa boleng le tsamsiso e potlakileng ebile e sebetsang hantle e ntse e le taba e hlalisang diphephetso tsa boholokwa.

“Re lemoha bohato bo hodimo ba bana ba lesang sekolo Dikgerateng tsa 10 le 12. Ka dinako tse ding ke ka lebaka la bofuma empa e boela hapee le ka lebaka la kgaelo e teng tsamaisong e bakang hore bana bana ba lese sekolo” ho rialo Letona.

Letona Motshekga o boetsa a toboketsa hore tse ding tsa dintlha tse amang baithuti ke ditaba tsa setjhaba mme a etsa tshisinyo ya hore mananeo a QLTC a lokela ho sebediswa e le sesebediswa bakeng sa ditjhhabana hore ba imatlapatse mme ba kenyetsoho ka ho sebedisa katamelo e etsang bonnate ba hore baithuti ba a hola mme ba fetoha batho ba baholo ba phethahetseng.

Tumellano ena ya molao Thutong ya Motheo e tlama bohole ba e saenetseng ho dumela ho sebetsa mmmoho ho fetola mehopolo e teng mahareng a matitjhere, baithuti le batswadi e le hore ho tle ho boelwe ho hahwe botjha dikarolo tse seng di sa sebetse hantle tsamaisong ya thuto ya motheo le ho etsa bonnate ba hore ho na le thuto e nang le boleng, haholoholo dikolong tse sa sebetsenghantle.

Letsholo la Kananelo ya Sekolo

Boitelo bo ka sehloohong ba Tumellano ena ke ho bona bohole ba nang le seabo thuto ba toboketsa le ho amohela Letsholo la Kananelo ya Sekolo e leng taba ya ho ananelo sekolo se sa sebetseng hantle mme ho kenngwe tshebetsong bonamodi ba ntshetsopele ya sekolo sohle ho kgothaletsa puso e phethahetseng, maemo a phahameng a ho ruta, boitshwaro bo bottle hammoho le phepelo e tshwanetseng yadisebediswa tsa boholokwa

Tjhebelopele sa pele se ka sehloohong sa Tumellano ena e mahareng a dikolo tse 100 le 200 tse tla kenyelletswa Letsholong la Kananelo ya Sekoloselemong sa pele, ha palo ena e ntse e eketseha ho fihla dikolong tse fetang 500 dilemong tse latelang.

Tsamaiso ya Molao e latelang ha ho Ananelwa Sekolo

QLTC e hlasisitse tsamaiso ya molao e hlakisang hantle mesebetsi e fapaneng le boikarabelo bakeng sa motho e mong le e mong Letsholong lena la Kananelo ya Sekolo mme e tla tataisa phehiso ya bohole ba nang le seabo, bahlanka/moifo, mesuwehlooho, matitjhere le SGB tsamaisong ya ho tshehetsa dikolo ho etsa bonneta ba hore ho ba le ho ithuta le ho ruta ka boleng

Sepheo sa tsamaiso ena ya molao ke ho fana ka sesebediswa le tikoloh e dumelang ho kenya tshebetsong Tumellano ena ya NEDLAC hodima Thuto ya Motheo hammoho le Dikolo. Tsamaiso ena ya molao e tla fana ka Baamohedi/Batho ba ka nnang ba ananelo dikolo ka ditataiso bakeng sa ho sebetsana le dikolo ho ya ka molao jwaloka ha ho hlakisitswe Molaong wa motheo le melaong le maanong a naha le a porovense e amanang le puso ya sekolo hammoho le polokeho ya sekolo (Molao wa Dikolo Aforika Borwa, 1996 (Molao wa No 84 wa 1996) Melawana bakeng sa Mehato ya Polokeho Dikolong tsa Setjhaba)

Sepheo sa tsamaiso ya molao kananelong ya dikolo tse sa sebetseng hantle se ka tsela e latelang:

- Ho bopa dikamano tse tsitsitseng mahareng a ba kenyang letsoho, setereke, lefapha la porovense, dikolo le setjhaba;
- Ho sireletsa nako ya ho ithuta le ho ruta hape le ho kgothaletsa tlwaelo ya bokgabane;
- Ho kenyelletsa setjhaba se dulang sebakeng seo bonamoding bo ntifatso dikolo tsa bona e le hore di tle di tsebe ho tlisa ntifatso ya setjhaba ka ho hlasisa mesebetsi le ntshetsopele ya bokgoni; hape le
- Ho tlisa ntifatso e tsitsitseng ya nako e telele bakeng sa ho ithuta le ho ruta ho nang le boleng.

Baithuti le titjhere ya bona Sekolong sa Poraemari sa Tlhopane, Porofenseng ya Leboya Bophirima, ba fumana nyehelo ya dideseke le ditulo ho tswa botsamaising ba Sun City Resort, Tlhakubele 2011

Mehlala ya ditsela tseo Foramo ya Setereke di ka e sebedisang ho kgobokanya setjhaba Seterekeng

Dibaka tseo ho sebetsanwang le tsona ka ho toba	Mehato/diketsahalo	Sepheo
Ho kgothaletsa ntshetsopele ya bokgoni le menyetla ya ho fehla lekeno mohatong wa setereke ka hara ditjhabana	<p>Ho kopana kgafetsa le dikgwебо tsa lehae hammoho le Basebetsi ba Ntshetsopele ya Setjhaba Pusong ya Lehеа mabapi le ditlhoko tsa setjhaba hammoho le menyetla bakeng sa ho hlahisa mesebetsi le ntshetsopele ya bokgoni</p> <p>Ho kgothaletsa dikolo ho theha ditshimo tsa dijo ka selekane le ditjhabana tsa lehae</p> <p>Ho bopa matsholo a phatlalatso mohatong wa lehae tabeng ya maneno a ntshetsopele a jwaloka Kha Ri Gude Mass Literacy</p> <p>Ho buisana le Puso ya Lehеа tabeng ya dilaeborari tsa setjhaba le ditsha tsa setjhaba</p> <p>Foramo ya Setereke e ka bokeletsa matlole bakeng sa diketsahalo tsa dikolo tsa lehae bohatong ba setereke</p> <p>Ho kgothaletsa dikolo ho bopa sesiu sa tlhahisolededing sa baithuti ba mehleng ba sekolo ho tla thusa mananeong a sekolo</p> <p>Ho thusa ka tsamaiso ya pokeletso ya ditjhelete ka kgwebo ya lehae</p>	<p>Ho thusa ka ho fetisetsa bokgoni setjhабeng ho kenyеletswa ho ithuta ho bala le ho ngola le dipalo hape le bokgoni ba ho sebedisa khomphutha le boleng ba ho ithuta nako e telele bophelong</p> <p>Ho bebofatsa taba ya phihlello ya tlhahisolededing ka hara setjhaba mabapi le menyetla ya thupello le menyetla ya ntshetsopele ya bokgoni</p>
Kopanya baithuti ho itela ho ithuta ka mokgwa o nang le boleng	<p>Foramo ya Setereke e lemohe katleho ya bokgabane ya baithuti</p> <p>Foramo ya Setereke e tshware diketsahalo tsa boithuto tsa dikolo tsa lehae ho kenyеletswa mabelo a ho bala (Readthons), dingangisano, ditlhodisano tsa ho bala/ho qapodisa jj</p> <p>Foramo ya Setereke e bebofatsе dikgokahano le tshebedisanommoho mahareng a dikolo le setereke</p>	<p>Ho kgothaletsa tlwaelo/setho sa ho ithuta ka boleng le boitelo ba bokgabane boithutong le ho kgothaletsa baithuti bohle ho nka boikarabelo bakeng sa katleho ya boithuto</p>

Ho kopanya baithuti le matitjhhere seterekeng ka bophara ho kenya letsoho ditjhabaneng tsa bona	Ho bopa ditlhodisano tsa dikolo tsa lehae bakeng sa baithuti ho bontsha boitelo ba setjhaba sa bona hammoho le boitelo ba bona tikolohong ya bona –mohlala, ditshimo tsa dijo, diporojeke tsa ho sebedisa matlakala botjha, jj	Dikolo di ikemiseditse ho tlisa phapang
---	---	---

Mehlala ya ditsela tseo komiti ya sekolo ya QLTC SGB e ka kopanyang batswadi le setjhaba ka tsona ho tshehetsa ho ithuta le ho ruta ho nang le boleng

Ntlha ya bohlokwa bakeng sa ho kenyaletsa batswadi kapa setjhaba tsamaisong ya sekolo ke dipuisano. Dikolo ke disebediswa tsa setjhaba mme ho bohlokwa hore bohole ba kenyang letsoho kapa ba amehang diketsahalong tsa sekolo ba utlwe tsohle tse etsahalang

Sehlopha sa QLTC se lokela ho lekola ntlha ya ho qala ho qoqisana le ho sebedisana le dikereke tsa lehae, ditempele, dimoseke le mekgatlo ya setjhaba. Sena se tla thusa hore se be le kutlwisiso e betere ya moo baithuti ba tswang ho yona mme ka tsela e jwalo, e tla fa mekgatlo hanghang boikutlo ba ho ba banga ba sekolo seo hammoho le boikarabelo sekolong seo

Ho bohlokwa hore komiti ya Sekolo ya QLTC SGB e be le bokgoni ba ho susumetsa ditho tsa setjhaba hore di keny letsoho thutong. Molaetsa o lokela ho ba o reng: Nka boikarabelo ba ho ba monga sebaka mme o keny letsoho sekolong sa lehae Dikolo ke setsha se bohareng sa ditjhabana tsa rona le bakeng sa motho ofe kapa ofe hore a ka keny letsoho

Na Komiti ya Tlatsetso ya Sekolo ya QLTC e ka kopanya ditjhabana jwang?

Na ho hlokeha hore ho etsweng?	Na se ka etswa jwang?	Na ho ka kenyaletswa bomang?
Ho kopanya bohole ba nang le seabo ho thusa ho etsa bonnete ba hore baithuti, matitjhhere le moifo/bahlanka ba tshehetsang ba nakong le sekolong kamehla e le karolo ya kopano moo ho tshohlwang dintlhla tseo ho sa tjhetjheng ho tsona	Ba sebedise sesiu sa sekolo moo ho bolokilweng thahisolesseding ya ba fihlang lata le dikopano tsa ho qala dipuisano le batswadi le baithuti ba amehang Ho sebediswe diphephetso tse hlwauweng bakeng sa ho fihla lata le bolofa ho hlahisa polane ya bonamodi	Boemedi ba Puso ya Sekolo Mekgatlo ya Matitjhhere Batswadi Mekgatlo ya dibopeho tsa Baithuti Matitjhhere Batho bao e leng mehlala ka hara ditjhabana
Ditsebiso ho fokotsa diketsahalo tsa botlokotsebe, boshodu le ho thuba ka hara sekolo hape le ho sireletsa disebediswa	Ho sebedisanammoho le Foramo ya Sepolesa ya Setjhaba hammoho le Sepolesa sa Aforika Borwa hape le ho rala leano la tshebetso ka kopanelo Na sekolo se hokahantswe le seteishene sa sepolesa sa lehae?	Dihlopha tsa Bodumedi, bahlokemedi ba sebetsang setjhabeng, foramo ya Sepolesa, batswadi le baithuti
Ho lemosa ditjhabana ho etsa bonnete bah ore moithuti e mong le e mong o kena sekolo, o sireletshile mme ho tshehetswa baithuti ba kotsing ba emise ho lesa sekolo	Ho qala letsholo la Ananelo moithuti. Seabo sa baithuti e tla ba: Ho kgothaletsa baithuti ho phethela dithuto tsa bona; -Ho buisana le baithuti ka boteng ba bona sekolong le ho etsa mosebetsi wa sekolo -Ho thusa ka diporojeke tsa sekolo le mesebetsi ya hae moo ho hlokehang Ho qala dikamano ho fana ka ditshebelelso bakeng sa baithuti hore ba itlhophisetse tikoloho ya sekolo le ntshetsopele ya makala a mosebetsi	Batswadi Matitjhhere a seng a behile meja fatshe le baithuti ba diyunivesithing kapa dikoletjheng tsa FET. Ditho tsa puso ya lehae Batho bao e leng mehlala setjhabeng ho tswa diporofesheng tse fapaneng hammoho le mesebetsing e meng ya matsoho. Ho hokahanwe le diyunivesithi le dikoletjhhe ho thusa sekolo sa Iona ka makala a mesebetsi e teng le menyetla e fumanehang kamora sekolo se tlwaelehileng. Ho kopuwe ofisi ya Setereke ho hokahanya dikolo tsa Setereke le ho tshwara Matsatsi a Makala a Mesebetsi
Ho etswa kgoelelso ho setjhaba ka kakaretso ho thusa ka tlhokomelo e phethahetseng le ho phela hantle ha dikgutsana le malapa a tshwerweng ke bana ho tshehetsa kopano ya setjhaba	Ho hlahisa sesiu sa ditsebiso ka ho sebedisana le Botsamaisi ba sekolo mabapi le dikgutsana tsohle le malapa a tshwerweng ke bana -Ho hlahisa sesiu sa baithuti ba nang le mathata a boitshwaro -Ho etela malapa a tshwerweng ke bana le ho etela baithuti ba nang le mathata a maholo a boitshwaro ho hlahloba maemo le ho buisana le batswadi, bahlokemedi le baahisane (e be ha ho tlo ba le bothata ntlheng ya ho boloka diphiri tabeng ee?)	Bahlokemedi ba setjhaba hammoho le bahlanka/moifo wa ntshetsopele ya setjhaba, mekgatlo ya bodumedi, boetapele ba setso, baithuti ba phahameng, Basebeletsi ba setjhaba/Baeletsi Dingaka Baoki Baahisane Mafapha a mang a mmuso a tshwanetseng
Ho kgothaletsa bohlokwa ho ithuta le ho ruta ho nang le boleng	Ho etsa bonnete ba hore ho ba le palo e hodimo ya baithuti ba nang le kgahleho le ho sebetsa hantle Saenseng, Matematiking le Akhaonting ka ho bopa dihlopha tsa 'kgahleho' tse jwaloka dihlopha tsa Matematiki. Ho ananelo le ho lemotha tshebetso e ntle ya matitjhhere, batswadi le baithuti sekolong seo	Diporofeshenale tse behileng meja fatshe Baithuti ba dikoletjhhe le diyunivesithi Ditho tsa mekgatlo ya bodumedi le ditho tsa setjhaba le baithuti ba phahameng

Na ho hlokeha hore ho etsweng?	Na se ka etswa jwang?	Na ho ka kenyelsetswa bomang?
Ho theha tlwaelo ya ho ba le diketsahalo tsa setho le dipapadi ho tshehetsta ho ithuta le ho ruta ho nang le boleng	Ho etsa bonnate ba hore ho na le lenanenako bakeng sa diketsahalo tsa boikwetliso le tsa setso tsa kamora sekolo. Dihlopha di ka kenyelsetsa dihlopha tsa tjhese, dihlopha tsa motjeko jj	Matitjhere Ditho tsa setjhaba ho ithaopa
Ho kgothaletsa tshehetso bakeng sa thuto le baithaopi diketsahalong tsa sekolo	Ho tshwara dikopano moo ho buisanwang ka maemo a matle a ho ithuta le ho ruta Ho bokokeletsa matlole bakeng sa dikema tsa phepo kapa dilaeborari tsa sekolo ho thusa ka tlhabollo, dikeletso le tshehetso ya baithuti ba nang le mathata a boitshwaro Ho qala ditshimo tsa dijo ka hara sekolo Ho qala porojeke ya baithaopi ya ho lokisa, ho penta le ho hlwekisa meaho ya sekolo Ho hlokomela metheo ya kaho le mabala a dipapadi	Diforamo tsa temo setjhabeng Puso ya lehae Ditho tsa setjhaba Ditho tsa mekgatlo ya bodumedi Baeletsi Borakgwebo Baetapele ba setso

Na batswadi ba ka etsang ho thusa ka ho ithuta ho nang le boleng

- Raporoto ya bolofa ka hara baithuti le matitjhere
- Kenya letsoho ho etsa bonnate ba hore sekolo se bolokehile
- Ho kgothaletsa polokeho sekolong, thepa ya sekolong le polokeho ya bana le matitjhere. Haeba o bona ntho e nngwe e sa tlwaeleheng dikolong, e tlalehe bookameding bo tshwanetseng
- Etsa bonnate ba hore thepa ya sekolo e kgutlisetswa dikolong
- Ithaope ka nako ya hao ho thusa ho lokisa dideseke kapa ditulo kapa baithaopi ho thusa ka tlhokomelo ya motheo
- Ithaope ka nako ya hao ho thusa ho bopa kapa ho hlokomela tshimo ya sekolo
- Bopasebaka se bolokehileng, dibaka tsa boithutelo tse bolokehileng - ho qala dihlopha tsa ho thusana ka mosebetsi wa hae, tsa ho bala tse laolehang hantle
- Tlaheha matshwao afe kapa afe a tlhekefetso ya bana setjhabeng kapa malapeng a etestweng pele ke bana ka sepheo sa ho ba thusa
- Ithaope ho thusa matitjhere ka ho mamela baithuti ba balang ka phaposing
- Ditho tsa setjhaba e ka ba mehlodi e kgabane ya tlhahisoleseding bakeng sa baithuti ka dihlooho tse batalletseng, ho tloha ho ditsebi tsa Lehae moo ba rarollang kapa ba hlophisang diketelo dikgwebong tsa lehae tse amanang le se rutwang baithuti

Na sekolo se ka tshehetsta setjhaba jwang?

Ho bohlokwa haholo hore setjhhabana sa sekolo se bonwa se busetsa tse ntle setjhabeng. Haeba mosuwehloho, matitjhere le baithui ba bonwa ba ikemiseditse ho qala le ho tshehetsta matla a setjhaba, ditho tsa setjhhabana ba tla kgothala ho tshehetsta le ho itahlela ka setotsvana ho tshehetsta sekolo

Komiti ya Sekolo ya QLTC SGB e ka nna ya lekola tse ding tsa tse latelang:

- Ho theha porojeke ya tshimo ya setjhabana sekolong ho thusa ho ruta bokgoni setjhabaneng le ho hlahisa dijo le lekeno bakeng sa batho ba sa sebetseng moo baithuti le bona ba tla kenyang letsoho teng
- Ho kopanya batjha ho ba kgothaletsa ho thusa ka ho hlokomela ditho tsa setjhaba tse hodileng - mohlala, ho qala lenaneo la ho Ananelo Nkgono/Ntatemoholo le kgothaletsang batjha ho thusa batsofe ka ho ba hlwekisetsa matlo a bona kgafetsa, ho ba ela mabenkeleng kapa ho ba balla
- Ho kopanya baithuti le matitjhere ho ba kgothaletsa ho kenya letsoho matsholong a ho hlwekisa setjhabeng, ho jala difate, jj e le hore setjhaba se tle se bone hore sekolo se ikemiseditse ho tlisa phaphang
- Ho kgothaletsa ditho tsa setjhaba ho ithuta ho bala le ho ngola ka ho sebedisa lenaneo la Kha Ri Gude
- Ikopanye le mohokahanyi wa Kha Ri Gude sebakeng sa lona mme o fane ka sebaka sekolong kamora dihora tsa sekolo e le setsha moo ho ka ithutwang teng
- Haeba sekolo se na le disebediswa tsa khomphutha, etsa ditlhopiso bakeng sa thupello ya khomphutha bakeng sa ditho tsa setjhaba
- Theha sesiu sa tlhahisoledsing sa baithuti ba mehleng ba sekolo seo. Ba kgothaletse ho ba le kgahleho sekolong ka ho, mohlala, tataisa moithuti ka mong kapa ho ananelo baithuti ba futsanehileng
- Sebedisana ka katamelo le laeborari ya setjhaba. Kgothaletsa baithuti ba tshwanetseng ho fana ka nako ya bona ho thusa ka dihlopha tse balang kapa dihlopha tsa ho bala laeborari
- Mema ditho tsa setjhaba diketsahalong tsa sekolo, ho kenyelletswa diketsahalo tsa dipapadi le dipontshong le dipapading tsa dikalaneng tsa sekolo

Na batswadi ba ka kenya letsoho jwang thutong ya bana ba bona

Mawa a ho kopanya le ho kgothaletsa bana ho tshehetsa ho ithuta le ho ruta ho bontshang boleng

Batswadi ba rona ba bangata ha ba ikutlwé ba amohelehile sekolong sa bana ba bona mme hangata ba etswa hore ba ikutlwé ba sa amoheleha ke mewuwehlooho le matitjhere. Hangata batswadi ba ikutlwé ba sa matlafatswa le ho hloka thuso mabapi le ho ithuta ha bana ba bona mme ka tsela e jwalo ba ipona eka ha ho na letho leo ba ka phehisang ka lona kapa le hona fela ho leka ho kenya letsoho bophelong le thutong ya bana sekolong

Ho kenya letsoho ke batswadi le bahlokemedi thutong ya bana ba bona

E nngwe ya ditsela tse bohlokwa ho ntshetsapele le ho matlafatsa tlwaelo ya ho ithuta le ho bala setjhabeng ke ho susumetsa batswadi le bahlokemedi hore kannete ba na le seabo se bohlokwa haholo hore bana ba bona ba ithute hammoho le ba bang

Komiti ya Sekolo ya QLTC SGB e tlamehile ho ntshetsapele le ho etsa bonneta ba hore batswadi ba kenya letsoho

Ho tswibilwa Letsholo la QLTC Porovenseng ya Limpopo, Motsheanong 2011

NA RE KA FIHELLA SEPHEO SA RONA JWANG

(5) DIPAMPITSHANA TSA DITSEBISO BAKENG SA BATSWADI

*Re kenya letsoho jwang ho tshehetsa thuto ya Setjhaba e
nang le Boleng*

ensuring quality learning and teaching for all

DITHUTO TSA FET (DIKGERATA TSA10-12)	
Tse tlamang <ul style="list-style-type: none"> Puo e le nngwe ya Semmuso Bohatong ba Puo ya Lapeng 	<ul style="list-style-type: none"> Puo e le nngwe ya semmuso bohatong ba Puo ya Pele ya Tlatsetso
Tsa tlatsetso <ul style="list-style-type: none"> Tsamaiso ya Temo Dithwaelo Disaense tsa Temo Thekenoloji Temong Dithuto tsa Botantshi Mekgabiso (Design) Bonono ba Terama Minino Bonono ba Dipontsho Akhaonting Dithuto tsa Kgwebo Tsa Ikonomi Puo ya Tlatsetso ya Bobedi ya Serabiki Puo ya Sefora Puo ya Bobedi ya Tlatsetso Puo ya Sejeremane ya Lapeng Puo ya Sejeremane ya Bobedi Puo ya Tlatsetso Puo ya Lapeng ya Gujarati Puo ya Pele ya Tlatsetso ya Gujarati Puo ya Bobedi ya Gujarati Puo ya Bobedi ya Tlatsetso 	<ul style="list-style-type: none"> Puo ya Bobedi ya Seheberu Puo ya Bobedi ya Tlatsetso Puo ya Lapeng ya Hindi Puo ya Pele ya Tlatsetso ya Hindi Puo Puo ya Bobedi ya Hindi Puo Puo ya Bobedi ya Tlatsetso ya Sitiadiana11 Dibata tsa Khanikhulamo Puo ya Bobedi ya Selatinai Puo Puo ya Sepotoketsi Puo Puo ya Pele ya Sepotoketsi Puo ya Bobedi ya Tlatsetso Puo ya Bobedi ya Sepotoketsi Puo ya Bobedi ya Tlatsetso Puo ya Bobedi ya Sepenishi Puo ya Bobedi ya Tlatsetso Puo ya Lapeng ya Tamil Puo Puo ya Bobedi ya Tlatsetso ya Tamil Puo Puo ya Pele ya Tlatsetso ya Tamil Puo Puo ya Lapeng ya Telegu Puo Puo ya Lapeng ya Telegu Puo <ul style="list-style-type: none"> Puo ya Pele ya Tlatsetso ya Telegu Puo Puo ya Bobedi ya Telegu Puo ya Bobedi ya Tlatsetso Puo ya Lapeng ya Urdu Puo Puo ya Pele ya Tlatsetso ya Urdu Puo Puo ya Bobedi ya Tlatsetso ya Urdu Puo Puo ya Meaho (Civil Technology) Puo ya Motlakase (Electrical Technology) Puo Thekenoloji ya Mejihini (Mechanical Technology) Puo Bonjeneri ba Ditshwantsho le Meralo (Engineering Graphics and Design) Puo ya Tikoloh (Geography) Puo ya Nalane (History) Dithuto tsa Bodumedi Thekenoloji ya Ditsamaiso Puo Iasa Khomphutha Tlaihisoledsing le Thekenoloji Disaense tsa Bophelo (Life Sciences) Saense ya tsa Lefatshe (Physical Sciences) Dithuto tsa Baraki Dithuto tsa Tlhokomeloo ya Baeti Boahlaudi

Dikeletso bakeng sa batswadi ho

Utlwisia ho Bala Kharikhulamo ena

Bala sena

Na seabo sa ka ke eng jwalo ka motswadi?

- Batswadi ba kgothaleitswa ho buisana ka dikgetho tse fapaneng le bana ba bona ho etsa bonnete ba hore ba etsa dikgetho tsa dithuto tse ishwaneitseng.
- Batswadi ba thusa bana ba bona ho bokelletsabatiana le tlaihisoledsing mabapi le makala a mesebetsi hamnoho le dithuto tse iholehang le tse iholehang ho ka pasa Kgerate ya 12 NSC.
- Ena ke qeto ya bohlokwa hahlo e tla ba le tshusumetsu e kgolo bokamosong ba bana ba rona, hahloho dikgethong tsa bona tsa makala a mesebetsi.
- Batswadi ba thusa bana ba bona ho etsa dikgetho tsa dithuto tse ngwana o kgahlili ke ho etsang kapa ke motuta ofa wa lekala la mosebetsi leo ngwana a ke le nkang.
- Hantletle mesebetsi yohle e teng e hloka thupello ya morfuta o itseng. Dikoletjhe tsa Thuto le Thupello e Tswellang hamnoho le Diyunivetsi di hloka hore baithuti ba be le motswako wa ditluto tse ikgething e le hore ba tie be baile ho tswela pele.
- Ho bohlokwa hahlo hape ka ho toba hore baithuti ba batlisise haeba ba hloka mathematics literacy hore ba tie ba ithute ho iswela pele.
- Batswadi ba ka buisana le Boemedi ba Puso ya Sekolo ho kopas sekolo ho bokelletsabatlisise haeba ba hloka mathematics literacy hore ba tie ba ithute ho iswela pele.
- Lejaka diyunivetsing.

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Ke eng kharikhulamo?

Kharikhulamo ke se hlakisisitsweng seo matijhere a tlamehileng ho se ruta le seo baithuti ba tlemehileng ho ithuta sona hape ba etse qeto ya hore ke ngweng se lokelang ho hlahlobuwa. Ka mantswe a mang, kharikhulamo e hlakisa tsebo/dikahare tsota thuto e ikgethileng le hore na ke thuto efe ka ho toba le hore ke mofuta ofe wa tlahlobo kapa diteko o lokelang ho sebedisa ithutileng sona ka ho etsa mesebetsi e fapaneng. Ka dinako tse ding e hlakisa mofuta wa bokgoni le dinttha tsa boholoka tseo baithuti ba lokelang ho di bopatseba.

Naha e nngwe le e nngwe lefatsheng e na le kharikhulamo ya naha e lekang ho hlakisetsa motho e mong le e mong ya amehang thutong hore na ke mofuta ofe wa tsebo, bokgoni le dinttha tsa boholoka/boleng tseo bana ba lokelang ho ba le tsota ha ho ba phethetse sekolo sa bona. Kharikhulamo ya naha e nngwe le e nngwe e bopiwi ho latela ditjhoko le ditumelo tsota setjhaba seo ka ho toba.

Ke eng Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha ya Aforika Borwa (NCS)?

NCS e batalletse, lenaneo la kharikhulamo la semolao le tlamehileng ho latelwa bakeng sa kgerata e nngwe le e nngwe ho tloha Kgerateng ya R ho fihla Kgerafeng ya 12. NCS e hlakisa palo ya dithuto tseo ho fanwang ka tsota kgerafeng ka nngwe, dikahare le bokgoni bo lokelwang horutwa le ho ithuta bona le hore na tsena di lokela ho hlahlobuwa jwang. NCS e boela hape e hlakisa diphehelo tsa ho fetela pele bakeng sa thuto ka nngwe, kgerateng e nngwe le e nngwe.

Setatemente sa Leano la Tlalahlobo ya Kharikhulamo (CAPS), ke karolwana ya NSC. Ditokomane tsena di tekiliwe ke Letona la Thuto ya Motheo ka sepheo sa ho tataisa ho ruta le ho ithutta phaposing e nngwe le e nngwe ya sekolo sa setjhaba mona Aforika Borwa.

CAPS di hlakisa se lokelang ho rutwa le ho ithutsa tsota thutong e nngwe le e nngwe, bakeng sa kgerata e nngwe le e nngwe ho tloha Kgerateng ya R-12. Ditokomane tsa CAPS bakeng sa thuto e nngwe le e nngwe le tsota di boela di tataisa mattijhere hore na a ka hlahlobo thuto eo ka ho toba jwang mehatong e fapaneng ya kotara le selemo. Thiphiso ya ditokomane tsa CAPS e kenyeltsa diphetohlo dithutong tse 76 mehatong e fapaneng mme di hlahella le ho fumaneha/di fetoletswe dipuong tsohle tse tsota rona tsaa semmuso.

Batswadi ba ka fihlella ditokomane tsa CAPS jwang?

Ho utwisia seo bana ba hao ba se rutwang le seo ba tlamehileng ho ithuta sona Kgerateng ka nngwe, o ka fumana ditokomane tsa CAPS webosaeteng ya Lefapha la Thuto ya Motheo ho: www.education.gov.za

Kapa o ka mna wa kopa mosuwehlooho le matijhere a thuto eo ho o hlaisetsa ka CAPS ka nngwe, wena le batswadi ba bang ba nang le kgahleho.

Diphetohlo tsa kharikhulamo ena di tla kenngwa tshebetsong neng?

Ka 2012, CAPS e tla kena tshebetsong Mophathong wa Motheo (Kgerata ya R-3) le Kgerata ya

10 CAPS di tla kenngwa tshebetsong Mophathong o Bohareng (Kgerata tsa 4-6) le Kgerateng ya 11 ka 2013 a mme di kene Mophathong o Phahameng (kgerata tsa 7-9) le Mophathong wa FET (kgerata ya 12) ka 2014.

Na ke dithuto dife tseo ngwana wa ka a tla di etsa e le karoloya NSC?

MOHATO/MOPHATHO WA MOTHEO, KGERATA YA R – 3 (ho tloha ka 2012)

- Dipuo tsa Lapeng Bohatong ba Puo ya Lapeng
- Dipuo tsa Lapeng tsa Semmuo Bohatong ba Puo ya Pele ya Tlatsetso
- Mathematiki
- Thuto ya Bokgoni ba ho sebetsana le Bophelo (Life Skills)
- Ela Hloko: Puo ya Pele ya Tlatsetso e tla qala ho kena Kgerateng ya 1 ka 2012 ho matafatsa bokgoni ba baithuti puong ya English.

MOPHATHO O BOHARENG, KGERAYA YA 4 – 6 (ho tloha ho 2013)

- Dipuo tsa Lapeng Bohatong ba Puo ya Lapeng
- Dipuo tsa Lapeng tsa Semmuo Bohatong ba Puo ya Pele ya Tlatsetso
- Mathematiki

Disaense tsa Tlaha le Thekenoloji

- Disaense tsa Phedisano (Social Sciences)

Ela Hloko: Ho tloha ka 2013, baithuti ba tla nka dithuto tse tshelletseng ho na le tse robedi ho fa matijhere le baithuti nako ho mattafatsa puo ya moithuti le bokgoni ba mathematiki.

MOPHATHO O PHAHAMENG (KGERATA YA 7 – 9) ho tloha ka 2014

- Dipuo tsa Lapeng Bohatong ba Puo ya Lapeng
- Dipuo tsa Lapeng tsa Semmuo Bohatong ba Puo ya Pele ya Tlatsetso
- Mathematiki
- Disaense tsa Tlaha
- Thekenoloji
- Disaense tsa Phedisano (Social Sciences)
- Thuto ya tsa Bophelo (Life Orientation)
- Bonono le Setho
- Disaense tsa Botsamaisi ba Ikonomi

DIKGETHO TSA DITHUTO BAKENG SA KGERATA YA 10 – 12 LE LEKALA LA MOSEBETSİ WA KAMOSO

Ho fumana Setifikeite sa Naha se Phahameng sa Kgerata ya 12, baithuti ba tlamehile ho ba le

Dithuto tse SUPILENG – tse ding ke setiamo ha tse ding ba ikgethela tsota ba lokela ho kgetha dithuto tse nne tsota setiamo –

- Puo e le nngwe ya semmuso bonatong ba Puo ya Pele ya Tlatsetso;
- Mathematiki kapa Maths Literacy le
- Thuto ya tsa Bophelo (Life Orientation)
- Baithuti ba tlamehile hape ho kgetha dithuto tse iharo tsa tlatsetso bakeng sa ho ithuta Palong e hadimo mothuti a ka kgetha dipuo tse pedi tsa tlatsetso.

Na batswadi ba ka thusa bana ba bona jwang ho itokisetsa Ditekolo tsa Naha tsa Selemo le Selemo (ANA) selemong se tlang?

Ntho ya boholokwaya ho e hopola ke ya hore Ditekolo tsa Naha tsa Selemo le Selemo (ANA) ha se tsa ho promota kapa ho fetisetsa pele Keretting e lateolang mme ke ka hoo ditekolo di sa tshwarweng mafelong a selemo. Sepheo sa Ditekolo tsa Naha tsa Selemo le Selemo (ANA) ke ho thusa titjhere ya ngwana wa hao ho lekanya kgatelopele ya mothutli le ho batta ditsela tse ntle haholo tsa ho mo thusa ho ntifatasa mosebetsi wa hae.

Ke ntho ya boholokwa haholo hore batswadi ba be le seabo thutong ya bana ba bona. Ke tsena ditsela tse ding tsa ho ba thusa ho tswela pele sekolong:

- O lokela ho kgothatsa ngwana wa hao, ho sa natswe sephetho hore ke sefe. Ha baithuti ba na le mathata, Ditekolo tsa Naha tsa Selemo le Selemo (ANA) di tla thusa matitjhere a bona ho fumana hore ke efe mekgwa e metle haholo e ka ba thusang.
- Bala le ngwana wa hao nako le nako ka ho ya ka moo o ka kgonang ho mmontsha hore ho bala ke ntho e qabolang.
- Abelana ka dipale tsa lelapa le ngwana wa hao mme o mo kgothatse hore le yena a abelane ka dipale tsa letsatsi la hae.
- Sebedisa buka ya mosebetsi ya ngwana ho etsa hore a ithute ho bala, ho ntsha le dibopeho.
- Bua le ngwana wa hao ka diketsahalo tsa letsatsi. Mo kgothaletse ho bua ka dintho tse mo kgahlang, metswalle, dibuka tseo a di ratang haholo le mananeo a TV.
- E ba le seabo mosebetsing wa lapeng wa ngwana wa hao. Hona ho tla etsa hore o be le kutwisiso ya seo ba se etsang sekolong mme ho ba kgothatse.
- Kopa ngwana wa hao ho o bontsha dibuka tsa hae tsa mosebetsi tsa ho bala le ho ngola Kgafetsa. Dikolo di lokela ho dumella bana ho ya le dibuka tsena tsa mosebetsi lapeng kgafetsa. O ka botsa ngwana wa hao ka mosebetsi o itseng oo a o entseng bukeng ya mosebetsi kapaa ho o hlaosetsa dipale kapa ditshwantsho tse dibukeng tsa mosebetsi.

TATA/SO BAKENG SA BATSWADI

Ditekolo tsa Naha tsa Selemo le Selemo

Annual National Assessments (ANA)

Bala hona

Setsi seo o ka Letsetsang ho sona: 0800 202 933

Websaete: www.education.gov.za

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Ke mang ya hlahisang Ditekolo tsa Naha tsa Selemo le Selemo (ANA)?

Pampiri ka nngwe ya dipotsa tsa Ditekolo tsa Naha tsa Selemo le Selemo (ANA) e hlahiswa ke Lefapha la Thuto ya Motheo mane Pretoria ho etsa bonnate ba hore bana bohle ba leng kereiting e nngwe le e nngwe naheng kaofela ba ba le ditekolo e tshwanang.

Ho tloha ka 2011, Ka Hlakola selemo se seng le se seng, Lefapha la Thuto ya Motheo le tla hlahisa ditekolo tsa ho ithuta ho ngola le ho bala le tsa dipalo bakeng sa baithuti bohle ba Dikereiti tsa 1 ho isa ho 6 le 9. Ditekolo tsena di tla tsejwa ka Ditekolo tsa Naha tsa Selemo le Selemo (Annual National Assessments kapa ANA ka bokgutshwane) mme tsona di tla lekola bokgoni ba baithuti ka ho ya ka kereiti ya selemo seo a sa tswa feta ho sona.

Ka Hlakola 2011, baithuti bohle ba neng ba le Dikereiting tsa 1 ho isa ho 6 dikolong tsa mmuso ka 2010 ba ngotse Ditekolo tsa Naha tsa Selemo le Selemo (ANA) kgetlo la ho qala historing ya Afrika Bonwa. E batilie e ba baithuti ba ka bang 6 miliyone naheng kaofela ba ngotsegeng ditekolo tsena.

Mohlala - Ha ngwana wa hao a le Kereiting ya 3 ka 2011, yena o tshwanetse a be a ngotse Ditekolo tsa Naha tsa Selemo le Selemo (ANA) ho lekola hore na o ile a fumana bokgoni Kereiting ya 2 ka 2010 jwalojwalo.

Ke ka baka lang Lefapha le hlahisitseng ditekolo tsena?

Letona la Thuto ya Motheo, Mofhd. Angie Motsekga, MP le Mmuso ba ikemiseditse ho ntifatasa maemo a ho ithuta ho bala le ho ngola le bokgoni ba dipalo ba baithuti ba rona. Letona le behile mameo a lokelwang ho finlela bakeng sa ntifatso ho ya selemong sa 2014.

Na Ditekolo tsa Naha tsa Selemo le Selemo (ANA) di tshwauwa jwang?

Ditekolo tsa Naha tsa Selemo le Selemo (ANA) di hlakomelwa le ho tshwauwa ke matijhere, e be hotshwaya hoo ho lekola ke Difereke. Boemong ba naha, Lefapha la Thuto ya Motheo le tla lekola hape dipampiri tsa baithuti tsa dikarabo (tsa Dikereiti tsa 3 le 6 feela) ho bona hore na ho tshwauwa ho entswe ka tsela e tshwanang ditereng le diprovinseng kaofela.

Na batswadi ba tla tsebiswa ka diphetho tsa ditekolo tsena?

Batswadi ba tshwanetse hore be ba se ba fuwe diphetho tsa bana tsa Ditekolo tsa Naha tsa Selemo le Selemo (ANA) bakeng sa ANA ya 2011. Batswadi ba tla fuwa diphetho tsa bana ba bona selemo se seng le se seng ke sekolo. Haebe ha o eso fumane diphetho tsa Ditekolo tsa Naha tsa Selemo le Selemo (ANA) tsa ngwana wa hao, re kopa hore o iteanye le titjhore kapa hloho ya sekolo ka potlako ka ho ya ka moo o ka kgonang. Hape ha o na le dipotsa dife kapa dife ka diphetho tsa Ditekolo tsa Naha tsa Selemo le Selemo (ANA) tsa ngwana wa hao, etsa apoyentemente ya ho ieo buisana ka tshebertso ya ngwana wa hao le hlooho ya sekolo kapa titjhore e amehang. Ba lokela ho o bolella hore ba tla o thusa ngwana wa hao jwang hore a ntifatse diphetho tsa hae.

Ke ka baka lang Ditekolo tsa Naha tsa Selemo le Selemo (ANA) di etsahalang mathwasong a selemo mme e seng mafelong a sona?

Ho bohlokwa ho uttwisia hore Ditekolo tsa Naha tsa Selemo le Selemo (ANA) ha se tsa ho atleha kapa ho hloleha kereiting. Tsena ha se ditekolo kapa dithahlolo tsa mafelong a selemo. Empa di etswa bakeng sa ho thusa titjhore e ntjhya ya ngwana wa hao hore e tseba hore na ngwana wa hao a ka sebetsa hantle hakae dipotsong tse itseng le hore na o ntsheditsi pele bokgoni ba hae bo hlokeha bakeng sa ho kgona ho sebetsa hantle kereiting.

O se ke wa tshwenyeha ka hore ngwana wa hao o tla be a lebetse dintho tseo a ithutleng tsona selemong se fetileng. Ditekolo tsa Naha tsa Selemo le Selemo (ANA) di lekola hore na ngwana wa hao a ka etsa mesebetsi e itseng.

Hape, Ditekolo tsa Naha tsa Selemo le Selemo (ANA) di tla thusa Lefapha ho fumana hore ke dlikolo dife tse hlakang thuso ha diphetho tsa bona tsa ANA di fokola sekolong sohle kapa tleseng e itseng. Lefapha le tla kgona ho etsa hora hobane diphetho tsohle tsa ANA ho tswa naheng kaofela di tla romelwa Lefapheng.

Bakeng sa lesedi le eketsehleng, re kopa hore o iteanye le ba
ofisi ya lefapha la thuto e haufi le wena kapa letsetsa hotline
ya Lefapha la Thuto ya Motheo

0800 20 29 33

Diketso bakeng sa batswadi

Ngodisa ngwana wa hao bakeng sa Kereiti ya R

Bala hona

Na o se o ngodisitse ngwana wa hao bakeng sa

Kereiti ya R?

Kereiti ya R e boholoka haholo ho thusa ngwana ho ntshetsa pele bokgoni ba motheo bakeng sa ho ithuta ka katileho nakong e tlang.

Na ngwana wa ka o lokela ho ba dilemo tse kae hore a tla a kgone ho kena Kereiting ya R?

Bana ba lokela hore be ba na le dilemo tse 5 boholo ka la 30 Phupjane hore ba tshwanelo ho ngodisa bakeng sa Kereiti ya R mme be ba le dilemo tse 6 boholo ka la 30 Phupjane ho ngodisa bakeng sa Kereiti ya 1.

Na ke lokela hore be ke ngodisitse ngwana wa ka neng bakeng sa Kereiti ya R?

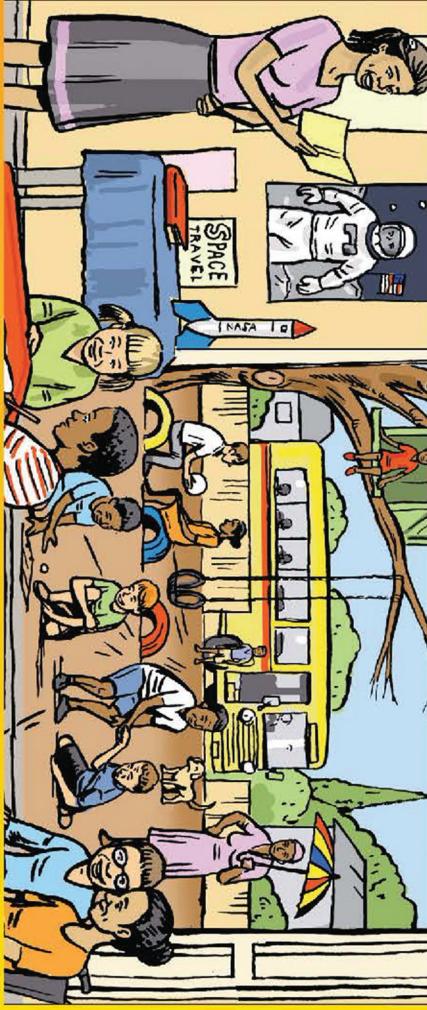
Letsatsi la ho kwala bakeng sa ngodiso dikolong tsa poraimari tsa mmuso ke la 30 Loetse selemo se seng le se seng.

Na ke lokela hore be ke ngodisitse ngwana wa ka kae bakeng sa Kereiti ya R?

Sekolong se haufi le moo o dulang.

Ke ditokomane dife tseo ke lokelang ho ya le tsona ho ya ngodisa ngwana wa ka?

- Setifikeliti sa tsvalo
- Karet e mabapi le tsa Bophelo ba Ngwana
- Bopaki ba budulo
- Karet e raporoto ho tswa setheong sa thuto sa pejana (ha a le teng)
- Mangolo a dumellang ngwana ho ba tlasa hao (ha a le teng)

Ho itokisetsa sekolo

Dikeletso bakeng sa batswadi ho lokisetsa bana ba bona sekolo:

Kgothaletsa ngwana wa hao ho:

- Ikapesa, ho kenyelletswa le ho nwala dieta.
- Ho bulu le ho kwala mabokoso a lantjhe.
- Ho ya ntwaneng ka bobona.
- Hlapa matsoho ha ba tswa ntwaneneng le pele ba ja.
- Bapala le bana ba bang.
- Ho latela dintho tse etsuwang ka tlwaelo, mohlala, ho robala ka nako e itseng, ho ja dijo ka dinako tse itseng kgafetsa.
- Ho etsa diqeto, mohlala, hore na ba tla apara eng, ba tla etsa eng.
- Itwaetsa dibaka tsa bona tse ntjha tse ba protapotileng – e yang sekolong e be o bontsha ngwana wa hao mabala a sekolo.

Ho lokisetsa ka ho bapala

- Ha le tswile le itsamaela, kopa ngwana wa hao ho sheba matshwao kapa dintho tse qalang ka thaku e itseng. Ka mora ho bonatse hiano ka katleho, tjentjha thaku.
- Ha le le ka ntla, kopa ngwana wa hao ho fumana le ho beha mmoho ka sehlapha dintho tsa mmala o tshwanang kapa sebopheho se tshwanang kapa boholo bo tshwanang.
- Kenyelletska ngwana wa hao ha le ngola lenane la dintho tseo le ilo di reka, mme etsa hore a tshwaye dintho lenaneng ha le ntse le di kenya ka mokotlaneng.

Bua le ngwana wa hao ka diketsahalo tsa letsatsi. Mo kgothaletse ho bua ka dintho tse mo kgahlang, metswalle, dibuka tseo a di ratang haholo le mananeo a TV.

- Bapalang "Ke a bona". E re "Ke bona ka leihlo la ka le lenyenyan ntho e qalang ka modumo wa 's', mohlala 's' e emetse "sefate" e be o mo kopa hore a leke ho nona ntho eo. Etsa hona le ka medumo e meng.
- Kgothaletska ngwana wa hao ho ba setho sa laeborari mme o ye le yena. Ena ke ntho e etsahalang mahala eo lelapa lohle le ka e etsang.

Mohatong ona ngwana wa hao o tshwanetse hore a be a se a kgona ho:

- Ngola dipolelo tse bonolo.
- Mamela ditaelo e be o a araba.
- Kopanya kapa ho ntsha dinomoro tsa dijiti e le nngwe jwalo ka 5 le 8 le dinomro tsa didijit tse pedi jwalo ka 11 le 24.
- Bala ka dikatiso tsa 2, 5 le 10 (ka hoo 2 atisa ka 3 ke 6 kapa 5 atisa ka 4 ke 20)
- Bolela dipaterone (mohlala, mebala, dibopheho kapa methnirile).
- Balla hodimo a le mong.
- Bala mongolo wa hae.

Dikeletsso bakeng sa batswadi Dikereiting tsa 4 ho isa ho 6

Bala hona

Na o ka thusa jwang ngwana wa hao ho ntlafatasa bokgoni ba hae ba dipalo?

Buka ya mosebetsi ya dipalo ya ngwana wa hao e tla o thusa haholo hore o bone seo ba ithutang sona. Etsa hore a ho bontshe seo ba se tlelaseng letsatsi le leng le leng.

- Sebedisa bulka ya mosebetsi ya ngwana ho etsa hore a ithute ho bala, ho ntsha le dibopeho.

- Lokisa tafole mme o bale dithipa, difereklo le dipoleti.

- Thusa ka ho pheha – Sebedisa dikopi ho lekanya folouru kapa metsi kapa bala meraho.

- Etsa hore ngwana wa hao a ho thuse ho arola diaparo ka dihlopha. Ho beha dintho tsa mmala o tshwanang mmoho le ho beha dintho ka dipara ho ka ba thusa ho arola ka dihlopha le bokgoni ba ho bala.

- Sebedisa dithutsvana tsa mollo, dithupa kapa dikwahelo tsa dibotollo ho kopanya, ho ntsha kapa o etsa dibopeho.

- Buang ka nako. Leka ho etsa hore ba leke ho bala matsatsi a beke le dibeke. Mohlala, ka Mantaha ho na le matsatsi a mang a mane a ho robala pele e ba Labohilano

- Ka mora nako ya ho tola, bala menwana ya matsoho le ya maoto ha o ntse o e hilpa mme o e omisa.

- Tshwantsha mathela leqepheng e be o kopa ngwana wa hao ho a kopanya, a bope dibopeho tse jwalo ka dikgutloharo, dikwere le didikadikwe.

- Kgothaletsa ngwana wa hao ho batlisisa hore ke eng e kgolo ka ho fetisisa kapa e nyenyane ka ho fetisisa kapa ho hongata kapa ho mmalwa a sebedisa dintho lapeng.

- Etsa pakana ya dikarete tse nang le dinomoro kapa matheba e le hore a ithute ho kopanya le ho ntsha.

- Suphamaketeng, kgothaletsa ngwana wa hao ho bala dintho tse ka mokotlaneng wa lona wa ho reka.

- Ha le ile mabenkeleng ho ilo reka, etsa hore ngwana a kgethre dintho ka ho bapisa ditheklo kapa boholo ka boima, mohlala, pakana e nyenyane/bofefo ya fotouri.

- Ha le tswile le itsamaela kgothaletsa ngwana wa hao ho lekanya bohole ka ho bala mehato eo le nkang.

- Ha le sebedisa dipalangwang tsa setjhaka, etsa hore ngwana wa hao a bale tħelte eo le e lefang. Hona ho tla thusa bokgoni ba hae ba ho bala.

- Bapalang dipapadi tsa ho sheba e be o bolela nomoro le ngwana wa hao. Ha le tswile le itsamaela e be ba bona nomoro ya hlano, wa pele ya tla e bitsa ke morenyi.

- Ho bapala kgathi le ngwana wa hao ho tla etsa hore a bala.

LAPENG

HA LE TSWILE LE LE DIBAKENG TSE ITSENG

Na o ka thusa jwang ngwana wa hao ho ntlafatasa bokgoni ba hae ba ho bala le ho ngola?

Buka ya mosebetsi ya ho bala le ho ngola ya ngwana wa hao e tla o thusa haholo hore o bone seo ba ithutang sona. Etsa hore a ho bontshe seo ba se entseng tlelaseng letsatsi le leng le leng mme a buwe ka dipale tseo ba di badileng bukeng ya mosebetsi.

- Bala le ngwana wa hao nako le nako ka ho ya ka moo o ka kgonang ho mmontsha hore ho bala ke ntho e qabolang.

- Abelana ka dipale tsa lelapa le ngwana wa hao mme o mo kgothaletsa hore le yera a abelane ka dipale tsa letsatsi la hae.

- Kopa bonitatemo ho le bo nkongo kapa ditho tsa setjhaba tse seng di hodie ho phefe bana dipale e be ba ba botsa dipotso tse jwalo ka ena "Na le nahana hore ho ile ha etsahalang ka mora moo?"

- Kenya dilebole dinthong tsohle lapeng la hao jwalo ka ditulou, ditafole, jj e be o kgothaletsa ngwana wa hao ho bala dilebole hodimo.

- Bitxa modumo wa dithhaku ka bong. Boleta mantswa ka dikarolo e le hore ngwana a tle a uttwisise hore na lentswe le kopangwa jwang, jwalo ka "S.e..tu...l.o" kapa "ta..f..o..l..e"

- Ithute modumo wa puo. Ruta bana ba hao merethetho, dithothokiso tse kgurishwane le dipina, mme o sebedise dintho tsa lapeng tse jwalo ka dithini/dipitsa ho etsa merethetho.

- Ka ho sebedisa senepe kapa setshwantsho, etsa hore ngwana wa hao a ho bolelle hore ke eng e setshwantshong mme a etse le pale ka yona.

- Nahana ka nako ya ho bala ya lelapa ka ho behela thoko metsotsa e 15 letsatsi le leng le leng moo lelapa le balang mmoho.

- Ka ho sebedisa koranta kapa dimakasine, thusa ngwana wa hao ho etsa buka ya dipale le ho o phetela pale.

- Bokella dipampitshana ho tswa suphamaketeng kapa dipapato tsa koranta e be o re ngwana wa hao a pome mme a bebe dintho tsohle tseo e leng tsa kitjhining mmoho, tsa kamoteng ya ho robala, jj.

- Isa ngwana laeboraring ya setjhaba mme mmoho le kene ho ba ditho tsa laeborari le fumane dibuka. Etsang hona kgafetsa. Batlisisa hore na ho na le nako ya dipale tsa bana laeboraring e be o isa ngwana wa hao.

- Ha le tsstile le itsamaela, kopa ngwana wa hao ho sheba matshwao kapa dintho tse qalang ka thaku e itseng. Ka mora ho bona tse hiano ka katleho, tjentjha thaku.
- Ha le ka ntle, kopa ngwana wa hao ho fumana le ho beha mmoho ka sehlapha dintho tsa mmala o tshwanang kapa sebopheho se tshwanang kapa boholo bo tshwanang.
- Kenyelletsa ngwana wa hao ha le ngola lenane la dintho tseo le ilo di reka, mme eitsa hore a tshvaye dintho lenaneng ha le ntse le di kenya ka mokotianeng.

Bua le ngwana wa hao ka diketsahalo tsa letsatsi. Mo kgothaletsse ho bua ka dintho tse mo kgahlang, metswalle, dibuka tseo a di ratang haholo le mananeo a TV.

- Bapalang "Ke a bona". E re "Ke bona ka leihlo la ka le lenyenyan ntho e qalang ka modumo wa 's', mohlala 's' e emetse "sefate" e be o mo kopa hore a leke ho noha ntho eo. Etsa hona le ka medumo e meng.
- Kgothaletsa ngwana wa hao ho ba setho sa laeborari mme o ye le yena. Ena ke ntho e etsahalang mahala eo lelapa lohle le ka e etsang.

Mohatong ona ngwana wa hao o tshwanetse hore a be a se a kgona ho:

- Ngola dipolelo tse bonolo.
- Mamela ditaelo e be o a araba.
- Kopanya kapa ho ntsha dinomoro tsa dijiti e le nngwe jwalo ka 5 le 8 le dinomro tsa didijiti tse pedi jwalo ka 11 le 24.
- Bala ka dikatiso tsa 2, 5 le 10 (ka hoo 2 atisa ka 3 ke 6 kapa 5 atisa ka 4 ke 20)
- Boilela dipaterone (mohlala, mebala, dibopheho kapa methiniele).
- Balla hodimo a le mong.
- Hobala mongolo wa hae.

Na o ka thusa jwang ngwana wa hao ho ntiafatsa bokgoni ba hae ba dipalo?

Buka ya mosebetsi ya dipalo ya ngwana wa hao e tla o thusa haholo hore o bone seo ba ithutang sona. Etsa hore a ho bontshe seo ba se telseng letsatsi le leng le leng.

- Sebedisa buka ya mosebetsi ya ngwana ho etsa hore a ithute ho bala, ho ntsha le dibopeho.

- Lokisa tafole mme o bale dithipa, difereko le dipoleiti.

- Thusa ka ho pheha – Sebedisa dikopi ho lekanya folouru kapa metsi kapa bala meroho.

- Etsa hore ngwana wa hao a ho thuse ho arola diaparo ka dihiopha. Ho beha dintho tsa mmala o tshwanang mmoho le ho beha dintho ka dipara ho ka ba thusa ho arola ka dihiopha le bokgoni ba ho bala.

- Sebedisa dithutsvana tsa mollo, dithupa kapa dikwahelo tsa dibotilo ho kopanya, ho ntsha kapa o etsa dibopeho.

- Buang ka nako. Leka ho etsa hore ba leke ho bala matsatsi a beke le dibek. Mohlala ka Mantaha ho sa na le matsatsi a mang a mane a ho robata pele e ba Labohlaho

- Ka mora nako ya ho tola, bala menwana ya matsoho le ya maoto ha o ntse o e hiapa mme o e omisa.

- Tshwantsha matheba leqepheng e be o kopa ngwana wa hao ho a kopanya, a bope dibopeho tse jwalo ka dikgutlotharo, dikwere le didikadikwe.

- Kgothaletsa ngwana wa hao ho battisisa hore ke eng e kgolo ka ho fetisia kapa e nyenyane ka ho fetisia kapa ho hongata kapa ho mmalwa a sebedisa dintho lapeng.

- Etsa pakana ya dikarete tse nang le dinomoro kapa matheba e le hore a tle a ithute ho kopanya le ho ntsha.

- Suphamaketeng, kgothaletsa ngwana wa hao ho bala dintho tse ka mokotlaneng wa lona wa ho reka.

- Ha le ile mabenkeleng ho ilo reka, etsa hore ngwana a kgethe dintho ka ho bapisa dithekko kapa boholo ka boima, mohlala, pakana e nyenyane/bofeto ya folouru.

- Ha le tswile le itsamaela kgothaletsa ngwana wa hao ho lekanya bohole ka ho bala melhato eo le e nkang.

- Ha le sebedisa dipalangwang tsa setjhaba, etsa hore ngwana wa hao a bale tjhelete eo le e tefang. Hona ho tla thusa bokgoni ba hae ba ho bala.

- Bapalang dipapadi tsa ho sheba e be o bolela nomoro le ngwana wa hao. Ha le tswile le itsamaela e be ba bona nomoro ya hano, wa pele ya tla e bitsa ke motfenyi.

- Ho bapala kgathi le ngwana wa hao ho tla etsa hore a bale.

LAPENG

Na o ka thusa jwang ngwana wa hao ho ntiafatsa bokgoni ba hae ba ho bala le ho ngola?

Buka ya mosebetsi ya ho bala le ho ngola ya ngwana wa hao e tla o thusa haholo hore o bone seo ba ithutang sona. Etsa hore a ho bontshe seo ba se entseng telseng letsatsi le leng le leng mme a buwe ka dipale tseo ba di badileng bukeng ya mosebetsi.

- Bala le ngwana wa hao nako le nako ka ho ya ka moo o ka kgonang ho mmontsha hore ho bala ke ntho e qabolang.

- Abelana ka dipale tsa lelapa le ngwana wa hao mme o mo kgothaletsse hore le yena a abelane ka dipale tsa letsatsi la hae.

- Kopa bontatemoho le bo nkongo kapa ditho tsa setjhaba tse seng di hodile ho phetela bana dipale e be ba ba bota dipotsa tse jwalo ka ena "Na le nahana hore ho jie ha etsahalang ka mora moo?"

- Kenya dilebole dinthong tschile lapeng la hao jwalo ka ditulo, ditafole, jj. e be o kgothaletsa ngwana wa hao ho balla dilebole hodimo.

LAPENG

- Bitsa modumo wa dithaku ka bong. Bolela mantswa ka dikarolo e le hore ngwana a tle a utwisse hore na lentswa le kopangwa jwang. jwalo ka "S. e.. tu...l. o" kapa "ta...f. o...l. e"
- Ithute modumo wa puo. Ruta bana ba hao merethetho, dithothokiso tse kgutshwane le dipina, mme o sebedise dintho tsa lapeng tse jwalo ka dithini/ dipitsa ho etsa merethetho.
- Ka ho sebedisa senape kapa setschwantsho, etsa hore ngwana wa hao a ho bolelle hore ke eng e setschwantsong mme a etsa le pale ka yona.
- Nahana ka nako ya ho bala ya lelapa ka ho behela thoko metsotsos e 15 letsatsi le leng le leng moo lelapa le balang mmoho.
- Ka ho sebedisa koranta kapa dimakasine, thusa ngwana wa hao ho etsa buka ya dipale le ho o phetela pale.
- Bokella dipampitshana ho tswa suphamaketeng kapa dipatso tsa koranta e be o re ngwana wa hao a pome mme a behe dintho tschile tseo e leng tsa kitjhining mmoho, tsa kamoreng ya ho robala, jj.
- Isa ngwana laeboraring ya setjhaba mme mmoho le kene ho bala ditho tsa laeborari le fumane dibuka. Etsang kena kgafetsa. Battisisa hore na ho na le nako ya dipale tsa bana laeboraring e be o isa ngwana wa hao.

Na re ka sebedisa dibuka tsa mosebetsi jwang lapeng?

O lokela ho kgothaletsa ngwana wa hao ho o bontsha mosebetsi wa hae wa dibuka tsa mosebetsi kgafetsa e le hore o tle o bone seo ba se etsang sekolong.

O ka nna wa kopa ngwana wa hao ho o halo setsa ka dihlakiso tseo a di entseng sekolong kapa o mo kope ho o balla dipale kapa a o halo setse hore na ho etsahalang ditshwantshong tseo.

Na nka etsang haeba ke ngongoreha ka tswelopele ya ngwana wa ka?

Ho boholokwa hore o itahlele ka setotswana thutong ya ngwana wa hao. Hae- ba o ngongorehile ka tsela efe kapa efe, o lokela ho kopa ho bona titjhere ya ngwana wa hao kapa mosuwehloho ho buisana ka ngongoreho ya hao.

Na nka fumana dikhopi tse ding tsa dibuka tsa mesebetsi ena?

E. Dibuka tsohle tsa mesebetsidi ka fumanwa webosaeteng ya Lefapha mme di ka laollwa le ho hatiswa hape mahala.

Dikeletso bakeng sa dibuka tsa

Dibuka Tsa Ditiriso

Bala sena

Molaetsa wa Letona

Diteboho ho baithuti ba Phaposi ya 2011, haholoholo bao ba sebeditseng hantle dihlahllobong tsa Settikeite se Phahameng sa Naha. Le ha le attelehile ho fihella sepheo seo le neng le ipehetse sona sekolong, le ka fumana le hloka bonneta ba hore na le lokela ho etsa eng ha jwale. Ho itartsela, ba bang ba lona ba ka iphumana ba sa kgotsofatswa ke diphetho tsa bona. Ena ha se nako ya ho lahlal tshepo. Ho na le dikgetho tse ngata tse bulethileng bakeng sa hao ho ntatatsa diphetho tsa hao kapa ho kgetha ditsela tse ding tse ka o lebisang lekaleng la hao la mosebetsi.

O phehetse bonyane dilemo tse leshome le metso e mmedu tsa sekolo tse ileng tsa hloka hore o lefe ka nako ya hao, ya batswadi ba hao, lelapa le nahra ya heno. O se ke wa lahlal tshepo empa o lokela ho nka boikarabelo ho sebedisa monyetla o mong le o mong o fumanehang hore o ntatase menyeta ya bophelo ba hao le hore o kenyet letsoho Afrika Borna.

Re batta ho ba le nahra e nang le motheo wa kaho wa sejwalejwale hape le ikonomi e sebetsang hantle moo boleng ba bophelo bo phahameng haholo. Afrika Borna e tobane le kgaello ya bokgoni ba bohlokwa haholo dibakeng tse jwaloka boenjenere le bongaka empa o lokela ho mahakore a mang a makala a mosebetsi. Na ke nahra e ka atleheng ntte le ditsebi tsa mosebetsi wa matso-ho tse jwaloka ditsebetsi wa mosebetsi wa mapolanka kapa ba sebetsang ka diphaepe? Ho itartsela dikgethong tsa Thuto e Tswellang e tswaeliheng e jwaloka ho ya diyunivesithing le diyunivesithing tsa thekenoloji, o lokela hape ho lokela dikgetho tsa mosebetsi wa matsoho e fumanehang bakeng sa hao, jwaloka dikolelheng tsa Thuto le Thupello e Tswellang.

Bala ditsebiso tse latelang ka hloko. Sena se tla o thusa ka dikgetho tsa kamoso.

Hopola : Haeba o sa kgotsotswa ke diphetho tsa hao, o se ke wa tsoha kapa wa nahana hore o tlamehile ho sebetsana le sena ka bowena. Kopa keleiso le tshehetso ho tswa ho tijhere ya hao kapa baeletsi ba Lefapha. O ka nna wa lakatsa ho iteanya le CHILDLINE mohalleng wa bona wa mahala – 0800 055 555 - mme o tla lebiswa ofising ya lebatowa e tshwanetseng.

Na nka etsa kopo ya ho tshwaelwa botija kapa ho lekolwa hape dipampiri tsa ka tsa dikarabo hokae?

- Bahlahlojwa ba ka etsa kopo bakeng sa ho tshwaelwa botija kapa ho lekolwa hape dipampiri tsa bona tsa dikarabo hanghang kamora ho fumana diphetho tsa bona.
- Letsatsi la ho kwalla bakeng sa kopo ya ho tshwaelwa botija kapa ho lekolwa hape ke la 23 Pherekong2012. Hotla amoheliwa diklopotse tileng lata ho fihella ka la 27 Pherekong 2012.
- Diforomo tsa Kopo bakeng sa ho tshwaelwa botija kapa ho lekolwa hape dipampiri tsa dikarabo di fumaneha sekolong kapa ditsheng tseo bangodi ba dihlahlobo ba dutseng ho tsona bakeng sa dihlahlobo.
- Ditefo bakeng sa ho tshwaelwa botija ke R70, R12 bakeng sa ho lekolwa hape le R150 ho hiwela pampiri ya hlahlolo. Pele pampiri ya hlahlolo e ka hiwela o lokela hore o be o entse kopo ya ho lekolwa hape le ho tshwaelwa botija.
- Bahlahlojwa ba tswang diklong tseo ho sa lefuweng tthelete ya ho kena sekolo le baithuti bao batswadi ba bona ba etseng kopo ya ho se lefe tthelete ya ho kena sekolo ebile kopo e amohetswe ha ba a lokela ho lefa ditefo tsena tsa ho tshwaelwa botija le tsa ho lekolwa pampiri ya dikarabo hape.

Ke eng lebakabaka la dibuka tsa mosebetsi?

Ba ho fa moithuti e mong le e mong pampitshana ya mosebetsi ho sebeletsa ho yona bakeng sa bokgoni ba puo le dipalo tseo ba di rutilweng ka phaposing. Di boela di sebeditswa ho thusa matijhere ho fumana hore na moithuti ka mong o tswela pele jwang ka ha ba lokela ho sheba mosebetsi wa bona o ngolwang diukeng e le hore tijhere e tle e fane ka tshehetso e eketschileng haeba moithuti a e hloka.

Na dibuka tsa mosebetsi di tlio nka sebaka sa dibukakgakollo?

Tjhe. Tsena di etseditswe ho sebediswa mmoho le dibukakgakollo. Baithuti ba tlamehile ho ngolla dibukeng tsa bona tsa mosebetsi empa ha ba a tlameha ho ngolla ka hara dibukakgakollo ka ha di lokela ho kgutisetswa sekolong mafelong a selemo. Dibuka tsa mosebetsi di boloka nako ya tijhere ya ho ngola dihlakiso botong le hore baithuti ba hlophilise dipampitsana tsa ho sebeletsa ka bobona.

Na ke dibuka dife tsa mosebetsi tse fumanehang ka 2011?

- Dibuka tsa mosebetsi tsa ho Ngola le ho Bala/Puo (Literacy/language) bakeng sa Dikgerata tsa 1 ho fihela ho 6 ka dipuo tse 11 tsa semmuo
- Dibuka tsa mosebetsi tsa Dipalo (Numeracy) di fumaneha bakeng sa Dikgerata tsa 1 ho fihela ho 3 ka dipuo tsohle tsa semmuo hape le ka
- English le Afrikaans bakeng sa Kgerata ya 4 ho fihla ho 6.

Na dibuka tsa mosebetsi di tla fuwa baithuti selemo se seng le se seng?

E. Mmuso o entse leano ho phatlalatsa/romela dibuka tsa mosebetsi selemo se seng le se seng ho tloha ka 2011.

Ho tloha ka 2012, dibuka tsa mosebetsi ditla romelwafliwa baithuti Dikgerateng tsa 7 ho fihela ho 9.

- Dibuka tsa mosebetsi tsa Dipalo (Numeracy) di fumaneha bakeng sa Dikgerata tsa 7 ho fihela ho 9 ka English le Afrikaans.
- Dibuka tsa mosebetsi di tla fumaneha ka Puo ya Pele ya Tlatsetso ka English ho tloha Dikgerateng tsa 1 ho fihela ho 9.
- Phetolelo ya Mongolo wa Difofu ya dibuka tsohle tsa mosebetsi di tla fumaneha ka 2012 bakeng sa baithuti ba nang le bothata ba ho bona hantle.
- Ho tla boela ho romelwafliwa baithuti Dikgerateng tsa 7 ho fihela ho 9.

Na ngwana wa ka a ka tla le tsona lapeng?

E. Moithuti e mong le e mong o tlamehile ho dumellwa ho ya le dibuka tsa mosebetsi lapeng kgafetsa. Ngwana wa hao e tla ba monga dibuka tsena tsa mosebetsi. Sena se bolela hore ba ka ya ka tsona lapeng mme ba ngolla ho tsona.

Sehlomathiso sa A

MOHLALA WA LENANETABA

- Kamohelo
- Ba teng le ba kopileng tshwarelo ha ba sa tla kopanong – (ho bolokwe rejisetara)
- Kananelo ya metsotsa ya kopano e fetileng
- Mehlala ya dintlha tseo ho ka buisanwang ka tsona
  - Na matitjhere ohle a ne a ruta le bana bohole ba ithuta ho tloha ka Letsatsi la 1 la selemo sa sekolo?
  - Maemo a moifo/basebetsi – Na dikgeo tsohle tsa mosebetsi di tlatsitswe hantle le hore di tlatsitswe ka nako?
  - Na disebediswa tsa ho ithuta di tlisitswe/rometswe ka nako?
  - Na disebediswa tsa ho ithuta di fuwe baithuti?
  - Tlhokomelo ya sekolo ka kakaretso – Na ho lokisitswe tsohle tse lokelwang ho lokiswa le hore ke ditokiso dife tse hlokang ho etswa le hona ke mang?
  - Na mohato wa bohlweki o jwang sekolong?
  - Na matlole a tswang Lefapheng la Thuto la Porovense a fihlile ka nako kapa tjhe
  - Na boteng ba baithuti bo behwa leihlo jwang mme ke mawa afe a teng ho ntlafatsa maemo?
  - Na boteng ba matitjhere bo behwa leihlo jwang mme ke mawa afe a teng ho ntlafatsa maemo?
  - Na ho fihla ka nako ha baithuti bo behwa leihlo jwang mme ke
  - Mawa afe a teng ho ntlafatsa maemo?
  - Na ntlha ya ho fihla ka nako ya matitjhere e behwa leihlo jwang mme ke mawa afe a teng ho ntlafatsa maemo?
- Raporoto e romelwang seterekeng
- Ho kopanya setjhaba
- Dintlha tse ding tseo ho ka buisanwang ka tsona
- Letsatsi la kopano e latelang

Mohlala wa Pampitshana ya ho Raporota

Ka kopo hlakisa dikatleho le diphephetso ho latela kamoo dintlha tse latelang tseo ho sa tjhetjhweng ho tsona di leng ka teng sekolong sa heno:

Mohlala wa Diketsahalo/Lenaneo la QLTC:

1. Ho fumaneha ha diposo tsa mosebetsi le ho tlatsa dikgeo tsa mosebetsi

Dikatleho

Diphephetso

2. Tsamaiso ya Kamohelo sekolong le ho Rejisetera Baithuti ba Kgerata ya R

Dikatleho

Diphephetso

3. Theko ya Disebediswa tsa ho ithuta le ho ruta (LTSM) (dikolong tsa Karolo ya 20&21)

Katleho

Diphephetso

4. Na ke mekgwa efe ya tshebetso e sebedisitsweng ho rarolla diphephetso tse hlwauweng

- Dipuo ka kakaretso

DINTLHA TSA HO BUISANA

SEHLOPHA SA KGOKAHANO SA NAHA SA QLTC

NO	LEBITSO	SEFANE	I-MEILI	DINTLHA TSA HO BUISANA
1	THULA	NKOMO	nkomo.t@dbe.gov.za	Mohala: 012 357 3833 Sele: 083 549 2571
2	MALOSE	KUTUMELA	kutumela@dbe.gov.za malosek qltc@gmail.com	Mohala: 012 357 3845 Sele: 082 886 1637
3	DAVE	BALT	balt.d@dbe.gov.za daveb qltc@gmail.com	Mohala: 012 357 3844 Sele: 083 450 5555
4	MAMIKI	MODIYE-MASELWA	modiye-maselwa.m@dbe.gov.za mamiki qltc@gmail.com	Mohala: 012 357 3842 Sele: 082 966 0663
5	SIPHOKAZI	ZOKWANA	zokwana.s@dbe.gov.za	Mohala: 012 357 3858 Sele: 082 876 6153
6	MOPHOTO JAKE	WA TLADI	tladi.j@dbe.gov.za	Mohala: 012 357 3174 Sele: 074 188 4452

Bahokahanyi ba Porovense ba QLTC

POROVENSE	SEFANE	I-MEILI	DINTLHA TSA HO BUISANA
Mpumalanga	J NSIBANDE	j.nsibande@education.mpu.gov.za	Mohala: 013 765894 Sele: 082 512 8568
Limpopo	M MULAUDZI	mulaudzia@edu.limpopo.gov.za	Mohala: 015 290 9420 Sele: 079 511 8494
Free State	T MOTSOENENG	motosenengt@edu.fs.gov.za	Mohala: 051 404 8084 Sele: 083 847 4535
Northern Cape	B WHITE	bwhite@ncpg.gov.za	Mohala: 053 839 6356 Sele: 071 422 1810
KwaZulu-Natal	BP MSIMANGO	peggy.msimango@kzn.doe.gov.za	Mohala: 033 846 5141 Sele: 083 657 1135
Western Cape	R LARNEY	redewan.larney@pgwc.gov.za	Mohala: 021 467 2337 Sele: 083 290 7309
Eastern Cape	M SANQU	monde.sanqu@edu.ecprov.gov.za	Mohala: Sele: 083 324 4409
North West	I MOLALE	imolale@nwp.gov.za	Mohala: 018 397 3000 Sele: 082 807 1828
Gauteng	S NGWANE	sabelo.ngwane@gauteng.gov.za	Mohala: 011 333 5546 Sele: 083 411 5873

Notes

Notes

---

ensuring quality learning and teaching for all